

خزانہ گوہر بار - ضرب المثل های

سُلیمان پادشاه

پیش گفتار

کتاب امثال یگ خزانہ تورہ های پُر از حکمت آستہ کہ دَ زمانِ قدیم دَ وسیلہ بنی اسرائیل نوشتہ شدہ. زورہ امزی مَثَل ها از گفتارِ سُلیمان پادشاه آستہ کہ دَ شکلِ شعر نوشتہ شدہ، ولے یگ تعداد کمتَر شی از گفته های آگور و لیموئیل پادشاه یہ.

خُدا بلدہ سُلیمان پادشاه دَ اندازہ حکمت دَد کہ نہ پیش ازو دَ کس دَد و نہ ام بعد ازو دَ کس میدیہ. امزی خاطر ای کتاب پُر از دانایی، بینایی، حکمت و پند و نصیحت آستہ، پس بلدہ انسان کومک مونه تا شخصیت و یا اخلاق خورہ جور کده زندگی خورہ دُرست رهبری کنه و خانوادہ خورہ باآبرو و باعزت تربیہ کده دَ بین قوم و خیش خورہ نام نیک دَشته بشہ.

علاوہ ازی، ای کتاب نشو میدیہ کہ حکمت چیقس مُہم و پُر ارزش آستہ و امچنان

دَ اِنسان ياد ميديه که چی رقم از نادانی و کارای شیطانی خود ره دُور نگاه کده از خُداوند پیروی کنه. مَثَل های پُر از حِکمت و پَند و نصیحتِ امزی کتاب بلده هر کس آسته، یعنی بلده مرد ها، خاتونو، بچکیچا، جوانا و پیرا. ای کتاب بلده خاِنده ها تعلیم میديه که چی رقم و دَ وسیله کُدم کارا اونا میتنه خود ره از گُمراهی، لَوڈگی، بے عقلی، جهالت، خاوشلگی، ثمبلی، غیبت گویی، دُو اندازی، بدکاری، بد اخلاقی و تمام کارای خرابِ دیگه نجات بديه.

فصل های ۱ تا ۷ دَ شکلِ چند درس، پَند و نصیحتِ یگ آته دَ باچه شی آسته. دَ فصلِ ۸ و ۹ «حِکمت» خود ره معرفی کده جوانا ره دعوتِ مونه، تا اونا حِکمت ره جُسْتُجو کده خود ره از گُمراهی نگاه کنه. از فصلِ ۱۰ تا فصلِ ۳۰ تمام آیت ها دَ شکلِ مَثَل های کوتاه نوشته یه که پگ شی پَند و نصیحت و یا اخطار بلده اِنسان آسته.

فهرست

مقصد و فایده مَثَل ها و دیگه توره های حِکمت آمیز (فصل ۱ آیه ۱)

نصیحت دَ جوانا (فصل ۱ آیه ۸)

فایده های حِکمت (۱:۲)

نصیحت دَ جوانا (۱:۳)

اخطار دَ باره زنا (۱:۵)

جَلوگیری از جهالت (۱:۶)

دېگه اخطار د باره زناکاری (۲۰:۶)

آواز حکمت (۱:۸)

دعوت حکمت، جلوگیری از جهالت (۱:۹)

مثل های سلیمان (۱:۱۰)

توره های آدمای حکیم و دانا بلده جوانا (۱۷:۲۲)

ادامه تورای حکیمانه (۲۳:۲۴)

مثل های سلیمان پادشاه (۱:۲۵)

تورای آگور (۱:۳۰)

تورای لیموئیل پادشاه (۱:۳۱)

۱ مَثَل هَاي سُلَيْمَانَ، بَاچِه دَاوُود،

پادشاهِ بَنِي إِسْرَائِيل:

۲ بَلَدِه پِي بُرْدُونِ حِكْمَتِ وَ اَدَبِ،

بَلَدِه فَاْمِيْدُوْنِ تُوْرَاي مَعْرَکِي-وَ-پُرْمَعْنِي

۳ وَ بَلَدِه قَبُوْل کَدُوْنِ نَصِيْحَتِ اَسْتِه

تَاکِه دَ عَدَالَتِ، دَ اِنصَافِ وَ دَ دُرُسْتکَاْرِي پَايْدَاْر شُنِي.

۴ اِي مَثَلِ هَا دَ مَرْدُمَاي سَاَدِه دِل هُوْشِيَاْرِي مِيْدِيه

وَ دَ جَوَاْنَا دَاْنَايِي وَ بِيْنَايِي.

۵ اَدَمِ هُوْشِيَاْر دَاْنَايِي خُوْ رِه کَلُوْ مُوْنِه

وَ اَدَمِ فَاْمِيْدِه پِنْد-وَ-نَصِيْحَتِ رِه مِيْگِيْرِه.

۶ اُوْ کَسَا مَثَلِ هَا وَ نَقْلِ هَاي پِنْدِ اَمِيْز

وَ چِسْتَاْنَا وَ تُوْرَاي سَرْدَرْگَمِ اَدَمَاي دَاْنَا رِه مُوْفَاْمِه.

۷ تَرَسِ اَز خُداوْنِدِ شُرُوْعِ عِلْمِ اَسْتِه؛

مَگَمِ اَدَمَاي بِيْ عَقْلِ دَ بِلِه حِكْمَتِ وَ نَصِيْحَتِ رِيْشَخَنْدِي مُوْنِه.

۸ اُوْ بَاچِه مِه! نَصِيْحَتِ اْتِه خُوْ رِه گُوْشِ کُوْ

وَ پِنْدِ اَبِه خُوْ رِه اِيْلِه نَکُوْ،

ازى كه اونا مثل تاج اَلَى د بِلَه سر تُو،

و مثل گردوبند اَلَى د گردون تُو يه.

١٠ باچه مه، اگه گناه كارا تُو ره وادار د كار بد مونه

قد ازوا موافق نشو.

١١ اگه اونا بگيه: ”بيه قد مو بورى،

د گيتيه يگو كس بشينى و خون ازو ره بريزنى؛

بيه كه بے دليل راه يگو آدم بيگناه ره بگيرى.

١٢ مثل قبر اَلَى اونا ره زنده و مكمَل قورت كنى،

رقم كساي كه د عالم مُردا مورِه.

١٣ امزى راه مو هر رقم چيزاي قيمتى د دست ميرى

و خانه هاى خُو ره از وُلجه پُر موني.

١٤ بيه كه دست خُو ره يگ كنى،

تاكه پگ مو د يگ خلطه شريگ بشى.

١٥ باچه مه، د راه ازوا ترو،

حتى پاى خُو ره ام د راه هاى ازوا نه ايل،

١٦ چراكه پاى هاى ازوا سون بدى مودوه

و اونا بلده خون ریختو ابلکده مونه.

^{۱۷} چون دام ایشتو د پیش چیم مرغکو

بے فایده یه.

^{۱۸} ای آدما د گیتنه ریختندون خون خودون خو آسته

و اونا بلده جان خودون خو د کمین میشینه.

^{۱۹} اینمی آسته سرنوشت تمام کسای که د پشت فایده ناحق میگرده

و او ره د زور میگیره.

فایده ناحق جان امزو آدم ره تباہ مونه.

^{۲۰} حکمت د برو کوی مونه

و د چار راهی ها آواز خو ره بلند مونه؛

^{۲۱} از سر کوچه های بیر-و-بار چیغ میزنه

و د پیش درگه های شار پیغام خو ره اعلان مونه:

^{۲۲} ”ای نادونا، تا چی وخت میخاهید که نادو بمانید؟

تا به کی آدمای لوده شوق و علاقه د ریشخندی کدو دره؟

و نفرای بے عقل از دانایی بد موبره؟

^{۲۳} سرزنش مره قبول کده خود ره اصلاح کُنید.

ما روح خُو ره د بِلِه شُمو مِيرِيژُنم

و تورای خُو ره بلده شُمو مُوفامُنم:

^{۲۴} چُون ما کُوی کُدم،

مگم شُمو نصِيحَت مَرِه رَد کَدِيد،

ما دِستای خُو ره سُون شُمو دِراز کُدم،

مگم کس د قِصَه مه نَشُد.

^{۲۵} ازی که تمام نصِيحَتای مَرِه پس گوش کَدِيد

و سرزنش مَرِه قَبُول نَكَدِيد،

^{۲۶} پس ما ام د وَختِ مُصِيبت شُمو خَنده مُونم؛

و غَيتِيکَه بَلَا دامونگِير شُمو مُوشه

^{۲۷} و مُصِيبت رَقمِ بادِ اَلِي شُمو ره چارپير مُونه

و بَلَا مِثلِ گِرَدبادِ وَرِي شُمو ره گِرَدگِيره مُونه

و دِست تَنگِي و پَرِيشانِي شُمو ره د چَنگ خُو مِيگِيره، ما شُمو ره رِيشخَند مُونم.

^{۲۸} د اُو وَخت اُونَا مَرِه کُوی مُونه،

مگم ما جواب نَمِيدم،

و اُونَا سَخَت پُشت مه مِيگرده،

لیکن مَره پیدا نَمیښته،

^{۲۹} چراکه اونا از دانایی بد بُرد

و ترس خُداوند ره اِنْتِخاب نکد

^{۳۰} و نصیحت مَره ام قبول نکد

و سرزیش مَره خار حساب کد.

^{۳۱} دزی رقم اونا ثمر راه های غَلَط خُو ره مینگره

و از نتیجه هَدَف-و-نقشه های خُو سیر موشه.

^{۳۲} سرکشی نادونا، آدمای نادو ره موكُشه

و آسودگی آدمای بے عقل اونا ره از بین موبره.

^{۳۳} مگم او کسای که دز مه گوش میدیه د امنیت زندگی مونه،

و دُور از بیم بلا، آرام و آسوده آسته.

^۲ باچه مه، اگه تورای مَره قبول کنی

و دستورای مَره محکم بگیری،

^۲ اگه د حکمت گوش بدی

و دل تو سون بینایی بشه،

^۳ اگه دانایی ره طلب کنی

و آواز خُو ره بَلدِه بِنیایی بَلند کُنی،

^۴ و اگه حِکمت ره مِثِل نُقره دُنَدَل کُنی

و مِثِل یِگ خَزانِه تاشه شُدِه بَطَلَبی،

^۵ اُو غَیْت معنای «ترس خُداوند» ره مُوفامی،

و شِناختِ خُدا ره حاصِل مُوکُنی،

^۶ چراکه خُداوند حِکمت ره عطا مُونه،

و از دانِ اَزو عِلْم و دانِش بُر مُوشه.

^۷ اُو پیروزی ره بَلدِه آدمای صادِق نِگاه مُونه

و بَلدِه کسای که دَ راهِ راست رَی یِه، اُو یِگ سِپَر آسته،

^۸ تاکه راهِ اِنصاف-و-عدالت نِگاه شُنه.

اُو از رَوشِ مومنین خُو حِمايت مُونه.

^۹ پس دَمزی رِقْم تُو مُوفامی که عدالت، اِنصاف و صداقت چی آسته

و هر راهِ راست-و-خُوب ره دَرک کده مِیتنی.

^{۱۰} چُون حِکمت دَ دِل تُو داخِل مُوشه

و دانِش جان تُو ره پُور از خوشی مُونه.

^{۱۱} بِنیایی از تُو مُحافِظَت مُونه

و دانییی تُو ره حِفْظ کده

^{۱۲} از راهِ بَدِ نِجاتِ مِیدیه

و از آدمی که تورای خراب مَوگیه، تُو ره دُور نِگاه مَوکنه،

^{۱۳} یعنی اَزُو آدمای که راهِ راست ره ایله کده

و دَ راهِ های تریکی گُناه رِیی آسته.

^{۱۴} اُو رِقْمِ آدمای از کارای بَدِ لِدَّت مَویره

و از تورای بَدِ خوش شی مِییه.

^{۱۵} راهِ های امزُو کسا کَجِ آسته

و اونا طریقِ های دُرُست ره ایله کده.

^{۱۶} حِکمتِ تُو ره از خاتُونِ زِناکار

و از تورای نَرم-و-چَرِبِ خاتُونِ بیگنه نِجاتِ مِیدیه.

^{۱۷} ای رِقْمِ خاتُو شُوی خُو ره که دَ وختِ جوانی گِرِفْتُد، ایله مونه

و قَوْلِ پاک ره که دَ عَیْتِ توی کدو دَ حُضُورِ خُدا دَدَد، پُرْمُشت مونه.

^{۱۸} خانِه اَزُو گِرِداوِ مَرگِ آسته،

چُونِ راهِ های امزُو خاتُو سُونِ دُنِیایِ مُرده ها مورِه.

^{۱۹} کسای که پیشِ اَزُو مورِه هیچ کَدَمِ شی پس نَمِییه

و اونا دَ راهِ حَيَاتِ نَمِيرَسَه.

۲۰ پس دَ راهِ آدمای نیک قَدَم بیل

و دَ راهِ آدمای دُرستکار ثابت بُمَن.

۲۱ چُون آدمای راستکار پایه شی دَ زمی محکم آسته،

و مردُم پاک-و-بے عیب دَ جای خُو باقی مومنه.

۲۲ مگم بدکارا از رُوی زمی نابُود موشه

و ریشِه آدمای چالباز از زمی کنده موشه.

۳ باچه مه، تعلیم مره پُرُمشت نکُو

و احکام مره دَ دلِ خُو نگاه کُو،

۲ چراکه اونا عُمَر تُو ره دراز مونه

و دَز تُو صلح و سلامتی مویخسه.

۳ رَحمت و راستی ره هرگز از دِست ندی،

بلکه اونا ره دَ گردون خُو آوزو کُو

و دَ وَرَقِ دِلِ خُو نوشته کُو.

۴ اوخته مَورِد لُطف قرار میگیری و نیکنام موشی

ام دَ نظرِ خُدا و ام دَ نظرِ مردُم.

٥ قد تمام دِلْ خُو دَ خُداوند تَوَكَّلْ كُو

و دَ عقلِ خود خُو تکیه نَکُو.

٦ دَ تمام راه های خُو خُدا ره دَ نظر بِگِیر

و اُو راه های تُو ره اوار مونه.

٧ خود ره حکیم و دانا فِکر نَکُو؛

از خُداوند بترس و از بدی دُوری کُو.

٨ ای چیزا بلده جان تُو سلامتِی میدیه

و دَ استغونای تُو طاقِت و تازگی موبخشه.

٩ قد دارایی خُو خُداوند ره احترام کُو،

از اوّلین حاصلات خُو بلده ازُو تقدیم کُو.

١٠ او غیت دَی خانه های تُو پُر از نِعمت موشه

و کوزه های تُو از شراب تازه انگور پُر شده لبریز موشه.

١١ باچه مه، اصلاح-و-تربیه خُداوند ره رد نَکُو

و سرزنش ازُو ره خار حساب نَکُو،

١٢ چُون خُداوند هر کس ره که دوست دَره، سرزنش مونه،

امو رقم که یگ آته باچه دوست دشتنی خُو ره سرزنش کده اصلاح مونه.

۱۳ نیک د بخت کسی که حکمت ره پیدا کُنه

و نیک د بخت آدمی که دانایی-و-بینایی ره حاصل کُنه،

۱۴ چون فایده شی از فایده تجارت نقره کده بهتر

و از منفعت طلا کده خوبتر آسته.

۱۵ ارزش حکمت از دانه های قیمتی کده کلو آسته

و هر چیزی که تو دزو شوق داشته بشی قد حکمت برابر نموشه.

۱۶ درازی عمر د دست راست شی

و ثروت و عزت د دست چپ شی آسته.

۱۷ راه های حکمت، راه های خوشی یه

و تمام مسیر های شی صلح-و-سلامتی آسته.

۱۸ بلده کسای که او ره د دست میره، او یگ درخت حیات آسته،

و کسای که خود ره دزو بچسپنه، اونا خوشبخت موشه.

۱۹ خداوند توسط حکمت خو پایسنگ زمی ره ایش

و قد عقل و دانایی خو آسمونا ره تیار کد.

۲۰ او د وسیله علم خو از چقوری های زمی او ره جاری کد

و از اور ها بارش بارند.

۲۱ باچه مه، نه ایل که امی چیزا از نظر تو دور شنه؛

حکمتِ کامل و دوراندیشی ره خوب حفظ کو.

۲۲ اونا بلده جان تو زندگی

و بلده گردون تو زینت آسته.

۲۳ پس تو د صلح-و-امنیت د راه خو موری

و پای پیچلک نموخوری.

۲۴ وختیکه دراز میکشی ترس ندری

و غیبتیکه خاو موکنی خاو تو شیرین آسته.

۲۵ پس از بلای ناگهانی ترس نخور،

و نه ام از تباهی که اولغتهله د سر بدکارا نازل موشه،

۲۶ چراکه خداوند تکیه‌گاه تو آسته

و پای تو ره از دام نگاه مونه.

۲۷ د حال که قدرت دری و خوبی از دست تو مییه،

از کسی که حقدار شی آسته، دریغ نکو.

۲۸ اگه همسایه تو پشت یگو چیز مییه و امو چیز ره تو دری،

دز شی نگوی که ”برو، صباح بیه که تو ره بدم.“

۲۹ دَ صِدِّ هَمْسَايِه خُو كِه دَ اِعْتِمَادِ كَامِلِ دَ پَالْوِي تُو زِنْدَگِي مُونِه،

قَصْدِ بَدِ نَكُو.

۳۰ قَدْ كَسِي كِه دَز تُو بَدِي نَكْدِه بِي دَلِيلِ جَنْجَالِ نَكُو.

۳۱ قَدْ آدَمِ ظَالِمِ هَمْچِشْمِي نَكُو

و هِيچِ كَدَمِ اَز رَاهِ هَايِ شِي رِه اِنْتِيخَابِ نَكُو،

۳۲ چِرَاكِه خُداوندِ اَز آدَمَايِ كَجَرَوِ بَدِ مُوَرِه،

مِگَم بَلْدِه آدَمَايِ صَادِقِ رَازِ خُو رِه بَرَمَلَا مُونِه.

۳۳ لَعْنَتِ خُداوندِ دَ سِرِ خَانِه بَدَكَارَا اَسْتِه

مِگَم بَرَكْتِ شِي دَ بِلِه جَايِ بُوْد-و-بَاشِ آدَمَايِ نِيكِ.

۳۴ خُداوندِ رِيشَخَنْدِگَرَا رِه رِيشَخَنْدِ مُونِه،

مِگَم دَ آدَمَايِ بِي كِبَرِ فَيْضِ مُوِيخِشِه.

۳۵ آدَمَايِ حَكِيمِ-و-دَانَا صَاحِبِ اَبْرُو-و-عِزْتِ مُوشِه،

لِيكِنِ مَرْدَمَايِ اَبْلِه و بِي عَقْلِ رَسَوَا-و-شَرْمِنْدِه.

۳۶ او بِيچِكِيچَايِ مِه، دَ نَصِيحَتِ اَتِه خُو گوشِ بِيْدِيدِ

و فِكْرِ خُو رِه بِيگِيرِيدِ تَاكِه دَانَا شُنِيدِ،

۳۷ چِرَاكِه پَنْدِ خُوبِ دَز شُمو مِيْدَم.

پس تورای مَره پُرمُشت نَكُنید.

^۳ وختیکه باچه آته خُو بُوَدُم

و باچه عزیز و یگدانِه آبه خُو،

^۴ آته مه دز مه پند دده مُوگفت:

”تورای مَره د تئی دِل خُو نگاه کُو؛

از امرهای مه إطاعت کُو تا زنده بُمنی.

^۵ حکمت ره حاصل کُو و عقل-و-دانایی پیدا کُو،

تورای مَره پُرمُشت نَکُو و ازوا دُور نشو.

^۶ حکمت ره ایله نَکُو و اُو تُو ره مُحافِظَت مونه.

اُو ره دوست دشته بش و اُو از تُو نگاهداری مونه.

^۷ شروع حکمت اینی آسته:

حکمت ره حاصل کُو و د پالوی هر چیزی که یاد گرفتی،

عقل-و-دانایی ره ام د دست بیرو.

^۸ د حکمت آرزش قایل شو و اُو تُو ره سربلند مونه.

اگه اُو ره د بعل خُو بگیری، اُو دز تُو عزت میدیه.

^۹ اُو لنگی فیض-و-افتخار ره د سر تُو پیچ مونه

و تاجِ شان-و-شوکت ره دز تو میدیه.

^{۱۰} باچه مه، گب ره گوش کو: تورای مَره قبول کو،

تاکه عمر تو دراز شنه.

^{۱۱} ما طریقه حکمت ره دز تو یاد ددم

و تو ره سون راه های راستی هدایت کدم.

^{۱۲} وختیکه راه بوری قدمای تو پس نمومنه

و اگه خیز کنی پای تو نمی لخشه.

^{۱۳} نصیحت-و-آدب ره محکم بگیر و اونا ره از دست ندی.

اونا ره حفظ کو، چراکه اونا زندگی تو آسته.

^{۱۴} د راه بدکارا داخل نشو،

و د مسیر گناهکارا پای خو ره نه ایل.

^{۱۵} از راه ازوا دوری کو و سون ازوا نرو.

خود خو ره یگ طرفه کو و راه خو ره ازوا جدا کو.

^{۱۶} چون اونا تا بدی نکنه، خاو نموره

و تا یگو کس ره پای پیچلک دده پورته نکنه، خاو د چیمای ازوا نمیه.

^{۱۷} اونا نان پُرگناه ره موخوره

و شرابِ ظلمِ ره وچی مونه.

^{۱۸} مگم راهِ آدمای صادقِ مثلِ بُرِ شُدونِ آفتو آلی آسته

که رفته رفته روشوتر موشه تا غیتیکه تکمیل شنه.

^{۱۹} لیکن راهِ بدکارا مثلِ تریکی شاو آلی آسته؛

اونا چپه موشه و نمیدنه چیزخیل باعثِ چپه شُدونِ ازوا شده.

^{۲۰} باچه مه، دَ تورای مه فکر خُو ره بگیری

و دَ گفته های مه گوشِ بدی:

^{۲۱} اونا ره از نظر خُو دُور نکُو،

بلکه دَ دلِ خُو نگاه کُو.

^{۲۲} چون کسای که تورای مَره قبول کُنه،

تورای مه بلده شی یگ سرچشمه زندگی جور موشه

و بلده تمامِ جانِ شی تندرستی میدیه.

^{۲۳} از پگ چیزای دیگه کده دلِ خُو ره خوبتر حفاظت کُو،

چراکه او سربندِ زندگی انسان آسته.

^{۲۴} توره دروغ ره از دان خُو پورته کُو

و کج گویی ره از لب های خُو دُور کُو.

٢٥ بیل که چیمای تُو رُست پیشِ رُوی تُو ره بِنگره

و دِید تُو سبیده سُون پیشِ پایِ تُو بَشه.

٢٦ راه ره بلده پایِ خُو آوار کُو،

تا که تمام مَسیرِ هایِ تُو اُستوار و سبیده بَشه.

٢٧ از راهِ راست کُمره نَشو و اِیسو-و-اُسو نَرو،

و پایِ خُو ره از بَدی دُور نِگاه کُو.

٥ باچه مه، دَ حکمت مه تَوَجُه کُو

و دَ تورایِ پُر از دانایی-و-بینایی مه گوشِ بَدی،

٢ تا بَتنی دُور اَندیشی ره حِفْظ کنی

و لبایِ تُو دانایی ره ایله نَدیه.

٣ چُون از لبِ هایِ خاتُونِ فاحِشه عَسَل مِیچَقه

و تورایِ شی از روغو کده چرب تر اَسته.

٤ لیکن دَ آخِر اُو رَقمِ چوبِ زِرگِ اَلّی تلخ

و مِثَلِ شمشیرِ دُو دَمه وَری تیز اَسته.

٥ پایِ هایِ خاتُونِ بَدکار اُو ره طرفِ مَرگِ مُوبَره

و قَدَمایِ شی سُونِ عَالَمِ مُرده ها رَبی اَسته.

٦ تاکه اُو دَ باره راه زندگی فکر نکنه، دَ راه های کج سرگردو یه،

و هیچ نَموفامه.

٧ پس او بچکِیچای مه، دز مه گوش بدید

و از تورای مه دُور نشینید.

٨ خود ره ازو رقم خاتو دُور کو

و حتی! دَ درگه خانه شی ام نزدیک نشو.

٩ نشنه که زور جوانی خو ره دَ یگو کس دیگه مَصرف کنی

و باقی عُمَر تو دَ زیر دِست یگ نفر ظالم تیر شنه.

١٠ نشنه که دیگه نفرا از مال تو سیر شنه

و فایده زحمت کشی تو دَ خانه بیگنه بوره،

١١ و عاقبت دَ حال خو وای وای کنی

و دَ غیبتیکه طاقت جسم و اندام تو از بین رفته بشه،

١٢ دَ او وخت بگی: ”چرا نصیحت ره قبول نکدم!

کشکه دَ دل خو سرزنش ره پوزخند نمیزدم!

١٣ ما از آید معلمای خو نشدم

و دَ تورای ازوا گوش نددم.

۱۴ نزدیک آسته که پیشِ تمام قوم و مردُم

رَسوا و ملامت شُنم. ”

۱۵ پس، او ره از آوخانِه خود خُو وُچی کُو،

چُون او تازه د چاهِ خود تُو پيدا موشه.

۱۶ نه ایل که او چشمه های تُو د بورو سرریزه کنه

و او های تُو د منطقه جوی پکشه.

۱۷ بیل که اونا فقط بلده خود تُو بشه

و مردای بیگنه دزی ثمر قد تُو شریگ نشنه.

۱۸ چشمه تُو پُر برکت بشه

و از خاتون خُو که د دورون جوانی قد شی توی کده، لِدَت بَبِر.

۱۹ او رقم یگ آهوی نُوربند آلی آسته؛

بیل که سینه های شی هر وخت تُو ره خوش نگاه کنه

و همیشه عرق د ناز-و-نراکت و عشق ازو بشی.

۲۰ آی باچه مه، پس چرا میخاهی د خاتون بیگنه دل بسته کنی

و سینه خاتون غیر ره د بعل خُو بگیري؟

۲۱ چُون راه های انسان د زیر نظر خُداوند آسته

و اُو هر کار-و-قَدَمِ اِنسان ره سَنجِش مُوکنه.

^{۲۲} کارای بَدِ اَدَمِ گُناه کار، اُو ره دَ دام میندزه،

و ریسپونِ گُناهِ شی اُو ره محکم بسته مونه.

^{۲۳} از وجود نَدَشْتونِ نَصیحَت-و-هِدایت، اَدَمِ گُناه کار مُومره

و نادانی-و-جِهالتِ عَدْرِ شی اُو ره گُمراه مونه.

^۶ او باچه مه، اگه ضامنِ همسایه خُو شُدے

و اگه از خاطرِ یگو اَدَمِ بیگنه قول دَدے،

^۲ و یا اگه قد تورای خُو، خود ره دَ دام اَندختے

و دَ تورای دان خُو بِنْد مَنَدے،

^۳ پس ای باچه مه، دَمزی طریقه خود ره ازی دام خلاص کُو،

چراکه دَ دِستِ همسایه خُو اُفتَدے:

بُرُو دَ پِیشِ اَزُو و خود ره خَم کُو

و عُدْر-و-زاری کُو تاکه اُو تُو ره اَزُو ضمانتِ خلاص کُنه.

^۴ خاو ره دَ چیمای خُو راه ندی

و کِرِپکای تُو خاو نَکُنه.

^۵ رقمِ آهُو وَری

و رِقْمِ مُرْغَاكِ أَلَى

خود ره از دِسْتِ شِكَارچي نِجاتِ بَدِي .

أَيَّ آدَمِ خَاوِشِلَه، بُرُو و مُورچِه ره بِنِگَر،

طَرِيقَه اَزُو ره سَنَجِش كُو و حِكْمَت ياد بِنِگِير!

أَوْ نَه كُدَم رَهْبِر دَرِه

و نَه كُدَم نَاظِر و حُكْمَرَان،

لِيَكِن أَوْ خَوْرَاكِ خُو ره دَ تَايَسْتُو ذَخِيرَه مُونَه

و أَوْ ره دَ فَصَلِ دَرُو جَم كَدِه مِيلَه .

أَوْ خَاوِشِلَه! تَا كَي خَاو مُوَكْنِي

و چي وخت از خاو باله موشي؟

١٠ تُو مُوَكِي: ”بِيَل كِه يِگ لَحْظَه چِيمَاي خُو ره پِيَش بِنِگِيرْم،

يِگ لَحْظَه دِسْتَاي خُو ره تِي سَر خُو ايشْتَه اِسْتِرَاْحَت كُنْم .“

١١ پَس غَرِيبِي رِقْمِ دُزِ أَلَى

و نَادَارِي رِقْمِ آدَمِ مُسَلِّحِ وَرِي دَ سَر تُو مِيِيَه .

١٢ آدَم بِيِ اَرزِشِ و بَدِنِيَّتِ

قَد دَانِ پُر از فِسادِ اِيسُو-و-اُوسُو مِيِگَرْدِه؛

۱۳ قد چیمای خُو چشمک میزنه

و قد پایا و ناخونای خُو اشاره مونه

۱۴ و قد دل گمراه-و-شریر خُو

همیشه نقشه های بد میکشه

و نزاع پیدا موكنه.

۱۵ امزی خاطر اولغه تله یگو بلا د سر شی مییه

و او یگ دم تباہ موشه و علاج پیدا نمیتنه.

۱۶ شش چیز آسته که خداوند ازوا نَفرت دَره،

بلکه هفت چیز که د نظر ازو زشت معلوم موشه:

۱۷ چیمای پُر کبر، زبون دروغگوی،

دستای که خُون بے گناه ره لُوو مونه،

۱۸ دلی که نقشه های بد و تباہ کُننده میکشه،

پایای که زود طرف بدی کدو مودوه،

۱۹ شاهد دروغگوی که دروغ موكیه

و آدمی که د منہ برارو بے اتفاقی میندزه.

۲۰ باچه مه، امر آته خُو ره نگاه کو

و پند اېه خو ره پرمشت نکو.

۲۱ اونا ره بلده همیشه د دل خو نگاه کو

و د گردون خو اوزو کو.

۲۲ وختیکه راه موری، اونا تو ره هدايت مونه،

غيتیکه خاو مونی، اونا از تو نگاهبانی مونه،

و وختیکه بيدار موشی، اونا قد تو گب مېزنه.

۲۳ چون امر مثل چراغ الی

و پند رقم نور وری آسته،

و سرزنشی که بلده اصلاح کدو يه تو ره سون راه حیات موره.

۲۴ ای چیزا تو ره از خاتون بدکاره

و از زیون لخشتم ازو دور نگاه مونه.

۲۵ د دل خو عاشق نوربندی ازو نشو

و نه ایل که کرپکای شی تو ره گرفتار خو کنه؛

۲۶ چون خاتون فاحشه تو ره محتاج یگ لغمه نان مونه

و زن یگو کس دیگه جان عزیز تو ره شکار مونه.

۲۷ آیا اوطور کس آسته که آتش ره د بعل خو بگیریه

و کالای شی نسوزه؟

^{۲۸} یا اَوطور کس بَشه که د بِلَه قوغ راه بگرده

و پایای شی نسوزه؟

^{۲۹} پس مردی که د بغلِ خاتُونِ همسایه خُو در مییه

ام اُمُو رقم آسته،

چُون کسی که دَمزُو رقم خاتُو دِست بزنه بے جَزَا نَمُومنه.

^{۳۰} اگه کسی از خاطرِ گُشنگی دِست د دُزی بزنه

مردُم اُو ره سرزنش نَمُوکُنه.

^{۳۱} لیکن اگه گِرِفَتار شُنه، هفت برابر تاوو میدیه،

حتی اگه تمام مالِ خانه خُو ره ام از دِست بدیه.

^{۳۲} کسی که زنا کُنه بے عقل آسته،

اُو خود خُو ره تَباه مونه،

^{۳۳} اُو لَت-و-کوب شُده بے آبروی موشه

و رسوایی اَزُو هیچ وخت پاک نَمُوشه،

^{۳۴} چراکه از غَیَرَتِ مرد، شِدَّتِ قار پیدا موشه

و اُو دَ روزِ اِنْتِقَامِ رَحْمِ نَمُوکُنه.

٣٥ او د هېچ رقم تاوو راضی نَمُوشه

و هر قدر پیسه کلو ام که بدی، قبول نَمُونه.

٧ باچه مه، تورای مَره نگاه کو

و دستورای مَره محکم بگیر.

٢ از احکام مه اطاعت کو تا که زنده بَمنی؛

تعلیم مَره مثل دیدنک چیم خو حفاظت کو.

٣ اونا ره د ناخونای دست خو بسته کو

و د وَرَقِ دِلِ خو نوشته کو.

٤ د حکمت بگی: "تو خوار مه آستی"

و دانایی ره همدم خو حساب کو،

٥ تا که اونا تو ره از خاتون بدکار و از خاتون بیگنه

که تورای نرم-و-چرب موه، دور نگاه کنه.

٦ ما از خانه خو توخ کدم

و از کلکین بورو ره دیدم،

٧ اوخته، د مینه آدمای نادو، د مینکل جوانا،

یگ جوان بے عقل ره دیدم،

^۸ که او د مڼه کوچه راه رفته

از یگ گوشه سرک تیر شده د خانه امرو خاتو رسید.

^۹ امرو غیت شام د عین روز شستو

و تریکی شاو بود

^{۱۰} که یگ خاتو قد کالای فاحشگری

و نیت بد سون شی میمد.

^{۱۱} خاتون قوشه گر و سرکش

که پای شی د خانه گیر نمونه،

^{۱۲} گاهی د کوچه ها و گاهی د بازار،

و د هر گوشه مردکو ره گیتنه نمونه،

^{۱۳} او امرو باچه جوان ره گیر کده ماخ کد

و از بے حیایی دزو گفت:

^{۱۴} ”گوشت قربانی تیار آسته،

چراکه ما امروز نذر قربانی خو ره پوره کدیم.

^{۱۵} دمری دلیل د خوش آمد ازتو د بورو آمدیم،

و او گل کده آخرکار تو ره پیدا کدم.

۱۶ دَ بَسْتِرِ خَاو خُو تَوْشْكَای رِنْگَارِنْگ

از رَخْتِ كَتَانِ مِصری أوار كدیم.

۱۷ جَاگِه خُو ره قَد عَطْرِ مَرُو،

عود و سَلِیخه پاش دده خوشبُوی كدیم.

۱۸ بیه كه تا صُبحِ عِشْقِ بازى كده

از مَحَبَّتِ یگدیگِه خُو لَدَتِ بَری،

۱۹ چراكه شُوی مه دَ خانه نیبِه

و دَ یگ سَفَرِ دُور رفته.

۲۰ او یگ خَلطه نُقره قَد خُو گِرِفْتِه بُرده

و تا آخِرِ ماهِ پَسِ نَمِیبه.

۲۱ دَ ای تَرْتِیبِ او اُمُو جوان ره قَد توراى گرم-و-مُلايم خُو بازى دد

و او ره قَد گبای لَخْشَمِ خُو مَجْبُور كد.

۲۲ دَمَزُو غَیْتِ او از پُشتِ شى رِی شُد

رَقْمِ نَرْگاوِ اَلِی كه دَ كُشتارگاه موره

و رَقْمِ اَهُو وری كه بے خبِرِ دَ بِلِه دَامِ قَدَمِ مِیَزَنه،

۲۳ تا غَیْتِیكه تیرِ دَ دِلِ شى بُخوره.

أَوْ رَقْمٍ مُرْغَاكِ أَلَىٰ أَسْتَهْ كَهْ دَ وُرْعَهْ مَوْفْتَهْ

و نَمُوفامه كه زندگى شى دَ خطر آسته.

٢٤ پس، آى بچكيجاي مه، دز مه گوش بديد

و دَ توراي مه خُوب فِكْر خُو ره بگيريد:

٢٥ نه ايليد كه دل شُمو دَ راهِ ازو خاتو مايل شنه؛

نَشْنَه كه او شُمو ره سُون كُمرهه بُبَره،

٢٦ چراكه او كلو مردكو ره خانه خراب كده

و غَدْر كسا ره دَ تباهي آندخته.

٢٧ خانه ازو رَقْمِ راهي آسته كه طرفِ عالمِ مُرده ها مورِه

و عاقبت دَ خانه مرگ ميرسنه.

٨ آيا حكمت كوي نَمُوكُنَه

و دانايي آواز خُو ره بلند نَمُونه؟

٢ دَ جاياي بلند، دَ لبِ راه،

دَ مَنَه چار راهي ها حكمت ايسته يه؛

٣ دَ نزديكِ دروازه شار، دَ دانِ درگه شى

حكمت ايسته شُده بلند چيغ ميرنه:

۴ "او مردکو، شمو ره کوی مونم!

ما بلده پگ مردم جار میزنم.

۵ او آدمای نادو، هوشیاری پیدا کنید.

ای نفرای بے عقل، دانایی ره حاصل کنید.

۶ گبای مَره گوش کنید، چراکه تورای مه با آرزش-و-کم پیدا آسته

و از لب های مه چیزای خوب-و-نیک بر موشه.

۷ دان مه راستی ره بیان مکنه،

مگم لب های مه از بد گفتو بد موره.

۸ تمام تورای دان مه صادق-و-راست آسته

و دزو هیچ چیزی کج و کیل وجود ندره.

۹ د آدمای دانا پگ امزی چیزا واضح آسته

و د کسای که علم-و-دانش پیدا کده، سیده-و-ساده.

۱۰ پند-و-نصیحت مَره د عوض نقره قبول کنید

و دانایی ره از طلا کده کلو آرزش بدید،

۱۱ چون حکمت از لعل کده قیمت تر آسته

و هیچ چیز ره قد ازو برابر کده نمیتید.

۱۲ "ما حِکْمَتِ اَسْتُمْ و قد هُوْشِیاری یِگْجای زِندگی مُوْنُمْ.

ما دانایی و بینایی ره پیدا کدیم.

۱۳ ترس از خُداوند یعنی نَفَرَت دَشْتو از بدی.

ما از غُرور و کِبَر و از رفتار و کُفْتارِ غَلَطِ نَفَرَتِ دَرْم.

۱۴ ما صَاحِبِ مَشَوْرَه و کامیابی اَسْتُمْ،

ما دانایی اَسْتُمْ و قُوْتِ دَ دِسْتِ ازمه یه.

۱۵ دَ زورِ ازمه پادشاه ها، پادشاهی مُوْکُنَه

و حُکمرانا دَ عَدَل-و-اِنصافِ قضاوْتِ مُونَه.

۱۶ دَ وَسِیْلَه ازمه رَهْبرِا حُکومتِ مُونَه

و آدمای شریفِ دَ عَدَل-و-اِنصافِ قضاوْتِ مُونَه.

۱۷ ما کسای ره دوستِ دَرْم که اونا مَرَه دوستِ دَشْتَه بَشَه،

و اونا ی که دَ جُسْتُجویِ ازمه اَسْتَه، مَرَه پیدا مُونَه.

۱۸ دَوْلَت، عِزَت، مالِ دایمی

و کامیابی دَ اِختیارِ ازمه یه.

۱۹ فایده های مه از طِلاّ کده کم پیدا

و حاصِلِ مه از نُقرَه خالِصِ کده بهتر اَسْتَه.

۲۰ ما دَ راهِ راستی-و-عدالت

و دَ راه های اِنصاف قَدَم میلم.

۲۱ و ثُرُوتِ ره دَ او کسای میبدم که مَره دوست دَره،

و خَزانه ها و گَوَصْنَدُق های ازوا ره پُر مُونم.

۲۲ خُداوند از اوّل، پیش از خِلَقَتِ دُنیا

مَره قد خود خُو دَشت.

۲۳ از اوّل، از اِبتِدا،

پیش از پَیدا شُدونِ دُنیا، ما مُقَرَر شُدَم.

۲۴ پیش ازی که بحر و دریا ها دَ وجود بیه،

و پیش ازی که از چَشمه ها او جاری شُنه، ما پَیدا شُدُدَم.

۲۵ پیش ازی که کوهها دَ جای خُو قرار بَگیره

و پیش از جور شُدونِ تِپه ها، ما پَیدا شُدِه بُودَم.

۲۶ وختیکه خُداوند هنوز زمی و دَشت ره اَست نَکَدَد

و خاکِ زمی ره جور نَکَدَد،

۲۷ عَیْتیکه اَسمونا ره جای-د-جای کد، ما دَ اُونجی بُودَم.

وختیکه خُداوند خَطِ اُفُقِ ره دَ بِلِه بحر کَشید

۲۸ و آورها ره د آسمونا شکل دد

و چشمه ها ره از چُقُوری زمی جاری کد؛

۲۹ وختیکه خُداوند اندازه دریا ها ره تعیین کد

تاکه آو ها از حدّ خو تجاوز نکُنه،

و غَیْتیکه پای سنگِ زمی ره ایشْت

۳۰ ما د پیش ازو مثل یگ اُستا بُدُم

و روزانه یگ منبع خوشی بلده شی بُدُم

و د حُضُور شی همیشه خوشحالی مُوکُدم.

۳۱ خوشی ازمه د باره ازی دُنیا بُد

و ما از دیدونِ بَنی آدم لِدْت بُرُدم.

۳۲ و آلی ای بچکِیچای مه، دز مه گوش بَدید:

نیک د بختِ کسای که از راهِ از مه پیروی کُنه.

۳۳ نصیحتِ مره گوش کده هُوشیار بشید

و اُره رد نکُنید.

۳۴ نیک د بختِ امزو نفرِ که دز مه گوش بَدیه

و هر روز چیم شی د درگه مه بشه،

د لب چارچيو درگه مه انتظار مړه بکشه .

^{۳۵} چُون هر کسی که مړه پيدا کُنه، زندگي ره پيدا مونه

و او رضايَت خداوند ره حاصل مونه .

^{۳۶} مگم کسی که مړه از دست ميديه، او د جان خو نقصان ميبرسنه

و اوناى که از مه نفرت دَره، اونا مرگ ره دوست دَره .”

^۹ حِکمت قصر خو ره جور کده

و هفت ستون شى ره تراش کده .

^۲ او مالای خو ره حلال کده و نان تيار کده

و قد ازو قتی شراب انگور ام تهیه کده .

او دسترخون خو ره اوار کده

^۳ و کنيزای خو ره ربي کده

تاکه از بلند ترين جای های شار مردم ره کوی کُنه:

^۴”کسای که نادو آسته اينجی بيه .”

حِکمت بلده مردم کم عقل مَوگه که،

^۵”بييد، از نانی که تيار کديم، بخوريد

و از شراب انگور که گت کديم، وچی کُنيد .

٦ نادانی ره ایله کُنید و زنده بُمید

و مُستقیم دَ راهِ عقل-و-دانایی بورید.

٧ هر کسی که آدم ریشخندگر ره ملامت کنه، او خود ره رسوا مونه،

و هر کسی که یگ آدم بدکار ره سرزنش کنه، او بلده خود شی عیب حساب موشه.

٨ آدم ریشخندگر ره سرزنش نکو، چون او از تو بد موبره.

آدم دانا ره سرزنش بکو و او تو ره دوست میدنه.

٩ شخص دانا ره نصیحت کو و او داناتر موشه؛

آدم صادق ره تعلیم بدی، او علم شی زیاد موشه.

١٠ شروع حکمت ترس از خداوند آسته،

شناختِ خدای پاک، دانایی حساب موشه،

١١ ”چون دَ واسطه ازمه، یعنی حکمت، طولِ عمر تو دراز موشه

و سال های زندگی تو کلوتر.“

١٢ اگه حکیم و دانا آستی، فایده شی ره بلده خود خو میگیری

و اگه حکمت ره ریشخند کنی، نقص شی ره خود تو باید برداشت کنی.

١٣ خاتون بے عقل، قوشه گر آسته،

او نادو آسته و هیچ چیز ره نموفامه.

۱۴ او د درگه خانه خو،

يا د يگ چوكى د يگو بلندی شار ميشينه

۱۵ و آدمای ره که از اونجی تیر موشه،

امو کسای ره که د راه خودون خو ریی آسته، کوی مونه:

۱۶ "کسی که نادو آسته اینجی بیه!"

و او د مردم کم عقل موگه:

۱۷ "او دزی کده شیرین آسته

و نان که تاشکی خورده موشه، کلو مزه داره."

۱۸ مگم اونا پی نموبره که خانه ازو جای مردا یه

و عاقبت هر کسی ره که دعوت کده، د تاهترین عالم مردا.

۱۰ مثل های سلیمان.

باچه حکیم-و-دانا آته خو ره خوش مونه،

مگم باچه ابله-و-بے عقل باعث غم-و-غصه آیه خو موشه.

۲ مال-و-دولتی که از راه خراب د دست آمده بشه فایده ندره،

مگم نیکی-و-صداقت میتنه که آدم ره از دم مرگ نجات بدیه.

۳ خداوند آدم نیک-و-صادق ره گشنه نميله،

لیکن خاهشِ نفسِ بدکارا ره باطلِ مونه.

^۴ دستای آدمِ ثمبل باعثِ غریبی ازو موشه،

لیکن دستای آدمِ زحمت‌کش او ره دولت‌مند مونه.

^۵ کسی که د تايستو حاصلات خو ره جم مونه باچه هوشیار آسته،

مگم کسی که د فصلِ درو خاو مونه آدمِ بے‌ننگ آسته.

^۶ د سرِ آدمِ صادق برکت آسته،

مگم دانِ بدکارا ستم ره پوٹ مونه.

^۷ یاد کدونِ آدمِ نیکوکار بلده دیگرو یگ برکت آسته

مگم نامِ بدکارا مثلِ یگ چیزی گنده شده از بین موره.

^۸ آدمِ دانسته احکام ره قبول مونه

مگم جاهلِ کلوگوی تباہ موشه.

^۹ او کسی که د راستی پای میله، د امن-و-سکون زندگی مونه،

مگم آدمی که د راهِ کج موره د آخر بر ملا موشه.

^{۱۰} کسی که چشمک میزنه سببِ غم آسته،

مگم جاهلِ کلوگوی تباہ موشه.

^{۱۱} دانِ نفر نیک مثلِ چشمه حیات آسته،

مگم دان بدکارا ستم ره پوټ مونه.

^{۱۲} کینه-و-نفرت باعث جنگ-و-جنجال موشه،

مگم محبت هر قسم خطا ره پوش مونه.

^{۱۳} از لب آدم دانا حکمت پیدا موشه،

لیکن شخص بے عقل چپو بے عقلی خو ره د پُشت خو موخوره.

^{۱۴} آدمای دانا، علم ره ذخیره مونه،

مگم دان آدم جاهل فوراً تباھی میره.

^{۱۵} دارایی دولت مندا بلده شی یگ قلعه محکم آسته،

مگم ناداری بلده فقیرا باعث تباھی موشه.

^{۱۶} مُزدِ آدم نیک-و-صادق باعث زندگی شی موشه،

مگم عایدِ آدم بدکار باعث موشه که او گناه کنه.

^{۱۷} کسی که نصیحت ره قبول مونه او د راه حیات قدم میله،

مگم کسی که سرزنش ره رد مکنه، او گمراه موشه.

^{۱۸} کسی که کینه-و-نفرت ره تاشه مونه، دروغگوی آسته

و کسی که تهمت ناحق ره تیت مونه ابله یه.

^{۱۹} کلوگویی خالی از گناه نییه،

لیکن هوشیار او کسی آسته که دان خو ره میگیره.

۲۰. زیون آدم صادق نقره آلی خالص آسته،

مگم دل آدم بد، کم آرزشه.

۲۱. توره دان آدم صادق بلده غدر مردم فایده میرسنه،

مگم آدمای جاهل از کم عقلی خو مومره.

۲۲. برکت خداوند انسان ره دولت مند مونه،

و رنج-و زحمت دزشی نمیرسنه.

۲۳. آدم ابله از عمل بد لذت موبره،

مگم آدم دانا از حکمت-و دانایی لذت موبره.

۲۴. آدمای بدکار دچار بلائی موشه که از شی میترسه،

مگم آدمای نیک-و صادق د آرزوی خو میرسه.

۲۵. وختیکه طوفان مییه، آدم بدکار سرپلوک موره،

لیکن بنیاد آدم نیک تا ابد باقی مومنه.

۲۶. رقمی که ترشی د سر دندونا و دود د سر چیمما تاثیر بد دره،

امو رقم آدم ثمبل ام، د سر کسای که او ره ری کده، تاثیر بد دره.

۲۷. ترس از خداوند عمر انسان ره دراز مونه،

مگم عُمرِ بَدکارا کوتاه مُوشه.

^{۲۸} اُمیدِ آدمای نیک بَلدِه ازوا خوشی میره،

مگم اِنتظارِ بَدکارا هیچ مُوشه.

^{۲۹} راهِ خُداوند بَلدِه آدمِ پاک-و-بے عیبِ مِثِلِ یگِ قلعِه محکمِ آسته،

مگم اُو بَدکارا ره نَابُود مُونه.

^{۳۰} آدمِ نیک-و-صادِقِ هرگِز از جای خُو بے جای نُمُوشه،

لیکِن بَدکارا دَ زَمی جای-دَ-جای نُمُومنه.

^{۳۱} از دانِ آدمِ نیکِ حِکمت-و-دانایی بُر مُوشه،

مگم زیونِ زِشت از بیخِ خُو کَنده مُوشه.

^{۳۲} لَبِ هایِ آدمِ نیکِ مِیْدَنه که کُدمِ چِیزِ خُوبِ آسته،

مگم دانِ بَدکارا دَ گَبایِ زِشتِ عادتِ دَره.

۱۱ از تَرَازویِ غَلَط، خُداوند بَد مُویرِه،

مگم اُو وَزنِ برابرِ ره دوستِ دَره.

^۲ دَ جای که کِبَرِ وُجُودِ دَره شَرْمِنْدگیِ امِ آسته،

لیکِن حِکمت-و-داناییِ نَصیبِ آدمِ خاکسارِ مُوشه.

^۳ صداقتِ آدمای نیکِ اُونَا ره رهنماییِ مُونه،

مگم فریبِ بدکارا اونا ره تَباه مونه.

۴ مال-و-دَوْلت دَ روزِ قیامت بَلدِه اِنسان فایده ندره،

مگم صداقت-و-عدالت اُو ره از مرگ نجات میدیه.

۵ صداقتِ آدمِ نیک-و-بے عیب، راهِ شی ره سبیده مونه،

مگم آدمِ بدکار از خاطرِ بدکاری خُو چپه موشه.

۶ صداقتِ آدمای نیک اونا ره نجات میدیه،

لیکن آدمای فریبکار دَ دامِ هوس های خُو گرفتار موشه.

۷ آدمِ بدکار وختیکه مومره، اُمید شی از بین موره،

و تَوَقُّعِ قُدْرَتِ مَندا باطل موشه.

۸ آدمِ نیک از سختی-و-مُشکِلاتِ خلاص موشه،

مگم آدمِ بدکار گرفتارِ ازوا موشه.

۹ آدمِ خُدا نا شناس قد تورِه بد خُو همسایه خُو ره تَباه مونه،

مگم آدمای صادق از دانایی خُو نجات پیدا مونه.

۱۰ از کامیابی آدمای عادل، تمامِ شار خوشی مونه،

و از مُردونِ آدمای شریر، مُردُم از خوشحالی چیغ میزنه.

۱۱ از بَرکتِ مُردُمِ راستکار، شار تَرَقی کده باله موره،

مگم از تورِه بدکارا شار بیرو مُوشه.

^{۱۲} آدم بے عقل همسایه خُو ره حَقیر حساب مُونه،

مگم آدم دانا زبون خُو ره میگیره.

^{۱۳} آدم چُغل رازِ دیگرُو ره افشا کده موره،

مگم آدم بااعتبار راز ره دِ دل خُو نگاه مُونه.

^{۱۴} دِ جای که رهبری-و-مشوره موجود نبشه، مردُم سُقوط مُونه،

مگم مشوره دهندا که کلو بشه، پیروزی-و-سلامتی پیدا مُوشه.

^{۱۵} کسی که بلده آدم ناشناس ضامن شنه، حتماً نقصان مینگره

و کسی که ضمانتِ کسی ره نکُنه، اُو محفوظ مُومنه.

^{۱۶} خاتونِ مهربو صاحبِ عِزت-و-احترام مُوشه،

مگم آدمای زورثُو دارایی ره حاصل مُونه.

^{۱۷} آدم مهربو دِ خود خُو فایده میرسنه،

مگم آدم ظالمِ دِ جان خُو صَرَر.

^{۱۸} آدم شریر مُزدِ فریبنده-و-باطل ره حاصل مُونه،

لیکن آدمی که نیکی ره تیت مُونه، اُو اجرِ خُوبی خُو ره مینگره.

^{۱۹} رقیمی که نیکی-و-صداقت انسان ره طرفِ زندگی مُوبره،

امو رقم هر کسی که از بدی پیروی کنه او سون طرف مرگ ربی آسته.

^{۲۰} خداوند از آدمای کجرو-و-بدنیت نفرت دره،

مگم از آدمای نیکوکار خوش-و-راضی آسته.

^{۲۱} باور کو که آدم بدکار جزا مینگره،

لیکن اولاده آدمای راستکار از جزا نجات پیدا مونه.

^{۲۲} خلقه طلائی د بینی خوک

و نوربندی د خاتون بے سلیقه، بے معنی یه.

^{۲۳} آرزوی آدمای نیک اونا ره د خوشبختی میرسنه،

مگم غضب خدا امید بدکارا ره نابود مونه.

^{۲۴} کسی آسته که سخاوتمندانه میدیه و او کلوتر حاصل موکنه،

و کس دیگه آسته که پگ شی ره بلده خود خو نگاه مونه، ولسه باز ام محتاج موشه.

^{۲۵} آدم سخی دولتمند موشه،

و کسی که دیگر ره سیر او کنه، خود شی ام سیر او موشه.

^{۲۶} کسی که غله ره بلده سود نگاه مونه، مردم او ره نالت مونه،

مگم برکت د بله کسی آسته که غله ره سودا مونه.

^{۲۷} کسی که د جستجوی نیکی بشه، او رضایت خدا و بنده ره حاصل مونه،

لیکن آدمی که د پُشتِ بلا میگرده، بلا د سر شی مییږه.

^{۲۸}کسی که د دارایی خو تکیه مونه، او ناکام موشه،

مگم مردم راستکار مثل بلگ درخت الی سوز مونه.

^{۲۹}آدمی که خانواده خو ره د رنج-و-زحمت میندزه، حاصل از او شخص باد آسته،

و آدم جاهل نوکر آدم دانا موشه.

^{۳۰}ثمر آدم نیک مثل درخت حیات آسته،

و کسی که جان دیگر و ره د راه راست کش مونه، او دانا به.

^{۳۱}اگه آدم صادق اجر خو ره د ای دنیا مینگره،

پس آدم بدکار و گناهکار چیس کلوتر جزا مینگره!

۱۲ کسی که پند-و-نصیحت ره دوست دشته بشه دانایی ره ام دوست دره،

و کسی که از اصلاح شدو نفرت دشته بشه، او به عقل آسته.

^۲آدم نیک رضای خداوند ره حاصل مونه،

مگم کسی که نقشه بد میکشه، خداوند او ره محکوم مونه.

^۳انسان از بدی-و-شرارت استوار نموشه،

مگم ریشه آدم صادق هرگز کنده نموشه.

^۴خاتون خوب تاج سر شوی خو آسته،

مگم خاتونِ بے حیا، رقمِ شاربیدگی دَ استغونای شوی خُو آسته.

^۵ فِکرای آدمای نیک راست-و-دُرست آسته،

مگم مشوره های مردُم شربیر پُر از فریب-و-نیرنگ.

^۶ تورای آدمای بدکار باعثِ خون ریزی موشه،

مگم نقلِ راستکارا باعثِ نجات.

^۷ بدکارا سرنگون شده از بین موره،

لیکن خانه آدمای نیک پایدار مومنه.

^۸ انسان دَ اندازه هوشیاری خُو صفت موشه،

مگم کسی که فکر شی کج آسته، شرمینده موشه.

^۹ بهتر آسته که یگ نفر حقیر-و-فقیر معلوم شنه، ولے نوکر دشته بشه

نسبتِ ذری که خود ره کته نشو بدیه و نان خوردون خُو ره ام ندشته بشه.

^{۱۰} آدمِ عادل دَ فکرِ جانِ حیوان خُو آسته،

مگم آدمای شربیر حتی رَحَم کدون شی ام ظلم آسته.

^{۱۱} کسی که دَ زمین خُو کشت-و-کار موكنه، او از نان سیر موشه،

مگم کسی که دَ پُشت چیزای بے فایده میگردد، آدم بے عقل آسته.

^{۱۲} شخصِ بدکار چیم شی دَ ولجِه مردُم شربیر منده،

لیکن ریشہ آدمای صادق پُر ثمر آسته.

^{۱۳} آدم خراب د دام بدگویی خُو گرفتار موشه،

مگم آدم صادق از مُصیبت نجات پیدا مونه.

^{۱۴} انسان از نتیجه توره خُو خوبی مینگره

و دستای زحمت کش انسان دز شی فایده میرسنه.

^{۱۵} راه آدم جاهل د نظر خود شی دُرست آسته،

مگم آدم دانا د نصیحت دیگر و گوش میدیه.

^{۱۶} قار آدم جاهل یگ دم معلوم موشه،

مگم آدم هوشیار توهین-و-تحقیر ره نادیده میگیره.

^{۱۷} شاهد راستگوی صداقت ره ظاهر مونه،

مگم شاهد دروغگوی فریب ره.

^{۱۸} تورای بعضی کسا مثل ضربه شمشیر آسته،

مگم زبون آدمای دانا شفابخش.

^{۱۹} توره لب های راستگوی تا ابد پایدار مومنه،

مگم زبون دروغگوی فقط یگ لحظه عمر دره.

^{۲۰} فکر آدمای منافق پُر از چال-و-نیرنگ آسته،

مگم کسای که بلده صلح-و-آرامش مشوره میده، خوشی مینگره.

^{۲۱} ذ آدمای صادق هیچ بدی نمیرسه،

لیکن بدکارا پر از جنجال-و-مشکلات آسته.

^{۲۲} خداوند از آدمای دروغگوی بد موبره،

مگم از شخص نیکوکار راضی آسته.

^{۲۳} آدم هوشیار دانش خو ره آشکار نمونه،

مگم دل آدمای ابله جهالت ازوا ره معلومدار مونه.

^{۲۴} دست زحمتکش، انسان ره حاکم جور مونه،

مگم ثمبلی او ره د نوکری میندزه.

^{۲۵} غم-و-غصه، دل انسان ره میده مونه،

مگم توره خوب-و-ترم او ره خوشحال مونه.

^{۲۶} آدم نیک د دوست خو هدایت میده،

مگم بدکارا مردم ره طرف گمراهی موبره.

^{۲۷} آدم سست حتی شکار کدگی خو ره کباب نمونه،

مگم کوشش-و-تلاش بلده انسان گنج قیمت بای آسته.

^{۲۸} راه نیکی-و-صداقت، راه زندگی آسته

که دَ مَسِيرِ اَزُو مَرگ وُجود نَدَره.

۱۳ باچه هوشيار نصيحتِ آتِه خُو ره ميشنوه،

مگم آدم لَوډه سرزنش ره قَبُول نَمونه.

۲ از ثَمَرِ دان خُو انسان فايده ميگيره،

مگم آرزوي خيانتكارا ظُلم كدو آسته.

۳ شخصي كه زيون خُو ره نگاه كنه جان خُو ره حِفْظ مونه،

مگم كسي كه لب هاي خُو ره ناسنجيده واز كنه تَباه موشه.

۴ آدم خاوشله آرزو مونه، و له چيزي حاصِل نَمونه،

مگم آدم زَحمتكش خُوب سِير موشه.

۵ شخص نيك از دروغ كُفتو بد موبره،

مگم آدم بَدكار شرمينده و رسوا موشه.

۶ صداقت، كساي ره كه دَ راهِ راست سَم آسته، حِفْظت مونه،

مگم گناه، آدم گناه كار ره از بين موبره.

۷ يگو كس خود ره دَوْلتمند نشو ميديه، مگم دَ حَقِيقَت هيچ چيز نَدَره،

وله يگو كس ديگه خود ره غريب نشو ميديه، مگم مال-و-دَوْلتِ كَلو دَره.

۸ تَرُوتِ انسان ميتنه جان شي ره از خطر نجات بديه،

مگم آدم غریب از کس اخطار-و-تهدید نَمِیشَنَوَه.

^۹ چراغ آدمای نیک روشویه،

مگم چراغ بدکارا گل موشه.

^{۱۰} مغروری فقط نِزاع-و-جنجال ره پیدا مونه،

لیکن شخصی که نصیحت ره قبول مونه دانا یه.

^{۱۱} مال-و-دولتی که از راه غلط پیدا شنه زود از دست موره،

مگم نفری که د زحمت-و-کوشش جم کنه، دارایی شی کلو شده موره.

^{۱۲} امید دیر رس دل انسان ره میده مونه،

مگم پوره شدون یگ آرزو، بلده انسان مثل درخت حیات تازگی مویخشه.

^{۱۳} کسی که پند-و-نصیحت ره حقیر حساب مونه، خود ره د مشکلات میندزه،

مگم کسی که د حکم خدا احترام دزه، اجر خو ره میگیره.

^{۱۴} تعلیم آدم دانا چشمه حیات آسته

و انسان ره از دام های مرگ نجات میدیه.

^{۱۵} عقل-و-هوش خوب بلده انسان احترام د وجود میره

مگم راه خیانت کارا باعث تباهی خودون شی موشه.

^{۱۶} آدم هوشیار د هر کار سنجش کده عمل مونه،

لیکن آدم بے عقل جہالت خُو ره ظاهر مونه.

^{۱۷} قاصدِ بد دَ بلا گرفتار موشه،

مگم قاصدِ خوب باعِثِ شفا موشه.

^{۱۸} فقر و شرمندگی دَ بله کسی مییه که نصیحت ره رد مونه،

مگم کسی که سرزنش ره قبول مونه قابلِ احترام آسته.

^{۱۹} آرزوی پوره شُده دَ جانِ انسان شیرینی میدیه،

لیکن دست کشیدو از کارِ بد دَ نظرِ شخصِ ابله زشت معلوم موشه.

^{۲۰} کسی که قد مردمای دانا بشینه دانا موشه،

مگم اندیوالی قد آدمای بے عقل ضررِ دره.

^{۲۱} بلا دامونگیرِ گناهکارا موشه،

مگم کامیابی نصیبِ آدمای نیک-و-صادق.

^{۲۲} آدم صالح حتی دَ نوسه های خُو میراث میله،

مگم مال-و-دولتِ گناهکارا بلده آدمای نیک ذخیره موشه.

^{۲۳} زمینِ آدمِ فقیر کلو حاصل میدیه،

مگم از بے انصافی حاصلِ ازو چور موشه.

^{۲۴} کسی که چوبِ اصلاح ره از باچه خُو دریغ مونه

أُو از باچه خُو نَفَرَت دَرِه،

مگم کسی که اولاد خُو ره دوست دَرِه،

أُو دَ فِکْرِ إِصْلَاحِ کَدُونِ شِیِ آسْتَه.

^{۲۵} آدم نیک از خوراکی که دَرِه مُوخوره و سیر مُوشه،

لیکِن کَوَرِه آدمِ بَدکارِ گُشَنه مُومَنه.

۱۴ خاتونِ هوشیارِ خانِه خُو ره آباد مُونه،

مگم خاتونِ جاهِلِ أُو ره قدِ دِستایِ خودِ خُو خرابِ مُونه.

^۲ کسی که دَ راستیِ قَدَمِ باله مُونه، أُو از خُداوندِ ترسِ مُوخوره،

لیکِن کسی که دَ راهِ کَجِ مورِه، أُو دَ خُداوندِ بے‌احترامیِ مُونه.

^۳ توره که از دانِ آدمِ جاهِلِ بُرِ مُوشه، بلده پُشتِ ازُو یگِ چوبِ جورِ مُوشه،

مگم تورایِ آدمِ داناِ أُو ره جِفاظتِ مُونه.

^۴ اگه گاوِ دَ گاوخانهِ نَبِشه، آخورِ صافِ مُومَنه،

مگم از زورِ گاوِ آسته که حاصلِ کَلوِ مُوشه.

^۵ شاهدِ راستگویِ دروغِ نَمُوگه،

مگم شاهدِ دروغگویِ تورهِ دروغِ مُوگه.

^۶ آدمِ لَوْدَه دَ جُسْتُجویِ حِکمتِ آسته، مگم پیدایِ نَمِیننه،

دَ حَالِيكِه بَلدِه آدَمِ دانا پيدا كدونِ حِكْمَتِ آسويِه .

^۷ از آدَمِ بے عقلِ دُورِي كُو،

چُون از لبِ هَايِ اَزُو عِلْمِ-و-دَانِشِ پيدا نَمُوشِه .

^۸ حِكْمَتِ آدَمِ هُوشِيَارِ ايني آسْتِه كِه رَاهِ خُو رِه دَرَكِ مُوكُنِه،

مِگَمِ جِهَالَتِ مَرْدَمِ بے عقلِ اُونَا رِه بَازيِ دَدِه كُمرَاهِ مُونِه .

^۹ آدَمَايِ جَاهِلِ دَ سِرِ قُرْبَانِي رِيشْخَنْدِي مُونِه،

مِگَمِ مَرْدَمِ رَاسْتَكَارِ رِضَاْمَنْدِي خُدا رِه حَاصِلِ مُونِه .

^{۱۰} تَلْخِي اِنْسَانِ تَنْهَا دَ دِلِ خُودِ شِي رُوشِ آسْتِه

و خُوشِي اِنْسَانِ اَمِ تَنْهَا دَ خُودِ شِي مَعْلُومِه .

^{۱۱} خَانِه بَدْكَارَا چِپِه مُوشِه،

لِيكِنِ خَيِمِه آدَمَايِ رَاسْتَكَارِ اَبَادِ مُمُونِه .

^{۱۲} يِگُو رَاهِ آسْتِه كِه دَ نَظَرِ اِنْسَانِ رَاسْتِ مَعْلُومِ مُوشِه،

مِگَمِ عَاقِبَتِ اَزُو رَاهِ، مَرَكِ آسْتِه .

^{۱۳} حَتِي دَ غَيْبِ خَنْدِيدُو اِمْكَانِ دَرِه كِه دِلِ اِنْسَانِ غَمْگِيْنِ بَشِه،

مِگَمِ وَخْتِيكِه خَنْدِه خَلَاصِ مُوشِه، غَمِ دَ جَايِ خُو بَاقِيِ مُمُونِه .

^{۱۴} آدَمِي كِه كُمرَاهِ مُوشِه نَتِيجِه كُمرَاهِي خُو رِه مِيْنِگَرِه،

ولے آدمِ خُوبِ اَجْرِ خُوبی خُو ره مینگره.

^{۱۵} آدمِ ساده دل هر توره ره باورِ موكنه،

ليكن آدمِ هوشيار قَدَمِ هاي خُو ره سنجيده باله مونه.

^{۱۶} آدمِ دانا احتياط مونه و از بدی دوری مونه،

مگم آدمِ بے عقل از روى غرور خُو بے پروایى موكنه.

^{۱۷} آدمِ تَنَدُخُوی كارای جاهلانه مونه،

و از آدمِ دَسِيسه گر مردم نَفَرَتِ دره.

^{۱۸} جهالت نصیبِ مردمِ نادو آسته،

ليكن علم-و-مَعْرِفَتِ مِثْلِ تاجِ دَ سرِ آدمای هوشيار.

^{۱۹} بدكارا عاقبتِ دَ آدمای نيك احترام مونه،

و شيرِ آخِرِ رفته دَ دمِ درگه هاي آدمای نيك-و-صادقِ سرِ خَمِ مونه.

^{۲۰} از آدمِ مُفْلِسِ حتای همسايه شى ام نَفَرَتِ دره،

مگم دولت مند دوستای کلو دره.

^{۲۱} کسی که همسايه خُو ره حَقِيرِ حساب كُنه، گناهكار آسته،

ليكن نيك دَ بَخْتِ کسی که دَ غَرِيبا رَحْمِ دَشْتَه بَشَه.

^{۲۲} آيا كسای که نَقْشَه هاي بدِ دَ دِلِ خُو مي كَشَه، گمراه نُمُوشَه؟

لیکن کسای که نیتِ خوب دشته بشه، رحمت و وفاداری مینگره.

از هر زحمت فایده مینگری،^{۲۳}

مگم تورای بے فایده باعِثِ ناداری موشه.

مال-و-دولتِ آدمای دانا تاج سر شی آسته،^{۲۴}

مگم نشانی آدمای بے عقل جهالت شی.

شاهدِ راستگوی جانِ مردُم ره نجات میدیه،^{۲۵}

مگم شاهدِ دروغگوی دَ مردُم خیانت مونه.

ترس از خداوند بلده یگ آدم تکیه‌گاه محکم آسته^{۲۶}

و بلده اولادای شی ام یگ پناه‌گاه.

ترس از خداوند چشمه حیات آسته^{۲۷}

که انسان ره از چنگِ مرگ دور نگاه مونه.

بزرگی پادشاه از کلو بودونِ مردُم آسته،^{۲۸}

مگم بدونِ رعیت یگ پادشاه نابود موشه.

کسی که زود قار نشنه آدم هوشیار آسته،^{۲۹}

مگم آدم تندخوی جهالت خو ره نشو میدیه.

دلِ آرام دَ زندگی جان موبخشه^{۳۰}

مگم کینه دل باعث شایدگی استغونا موشه.

^{۳۱} کسی که د غریب ظلم موکنه د حقیقت د پیدا کونده ازو توهین مونه،

و کسی که د آدم مفلس مهربانی کنه خدا ره احترام مونه.

^{۳۲} بدکار از خاطر بدی خو سرنگون موشه،

لیکن آدم نیک حتی که بمره یگ پناهگاه بلده خو د ره.

^{۳۳} آدمای فامیده حکمت ره د دل خو نگاه مونه،

حتی آدمای ابله ام ای ره موفامه.

^{۳۴} نیکی-و-صداقت یگ ملت ره سرلند مونه،

لیکن گناه یگ قوم باعث رسوایی شی موشه.

^{۳۵} پادشاه از خادم هوشیار خوش شی مییه،

ولے کسی که کارای شرم آور مونه، د قار-و-غضب شی گرفتار موشه.

۱۵ جواب ملایم قار-و-غضب ره تا میشته،

مگم توره سخت خشم انسان ره کلو مونه.

^۲ زیون آدم دانا علم-و-معرفت ره قابل قبول جور مونه،

مگم از دان آدمای جاهل حماقت بر موشه.

^۳ تمام جای ها د پیش چیم خداوند آسته

و اُو مُردُم خُوب و بد ره تَشخِیص مُونه.

^۴ زبونی که سلامتی د وجود میره، مثل یگ درخت حیات آسته.

مگم زیون فریبکار روح انسان ره میده مُونه.

^۵ آدم جاهل نصیحت آته خو ره خار حساب مُونه،

لیکن شخص هوشیار پند-و-سرزنش ره قبول مُونه.

^۶ د خانه آدم نیک مال-و-دولت کلو آسته،

لیکن عاید شخص بد زحمت-و-جنجال دز شی پیدا مُونه.

^۷ لب های آدمای دانا علم-و-معرفت ره تبت مُونه،

مگم دل آدمای بے عقل اُطور نییه.

^۸ خُداوند از قربانی بدکارا نَفرت دَره،

لیکن از دُعای مردُمای نیک خوش شی مییه.

^۹ خُداوند از راه-و-طریق آدم بدکار بد مویره،

مگم اُو پیرو راستی ره دوست دَره.

^{۱۰} کسی که راه راست ره ایله کنه، جزای سخت د انتظار شی آسته

و کسی که از اصلاح شُدو نَفرت داشته بشه، اُو مویره.

^{۱۱} اگه دوزخ و عالم مُردا د نظر خُداوند برملا یه،

پس دِلِ اِنْسَانِ چِيقَسِ کَلوَتَرِ دَزُو مَعْلُوْمَدَارِ اَسْتَه.

^{۱۲} اَدَمِ لَوْدَه سِرزَنَش-و-تَنبِيَه رَه خُوش نَدْرَه

و پِيَشِ اَدَمِايِ دَانَا نَمُورَه.

^{۱۳} دِلِ خُوش، چِهرَه رَه خُوشحَالِ مُونَه،

مِگَمِ غَم-و-عُصَه دِلِ رُوحِ اِنْسَانِ رَه پِژْمُرْدَه.

^{۱۴} دِلِ اَدَمِ دَانَا دَ تَلَاشِ دَانَايِي اَسْتَه،

مِگَمِ دَانِ اَدَمِايِ بِي عَقْلِ خُودِ رَه اَز جِهَالَتِ سِيرِ مُونَه.

^{۱۵} تَمَامِ رُوزِ هَايِ زِنْدَگِيِ مَرْدَمِ بَدَبِيخْتِ سِرَاَسِرِ پُرِ اَز جِنجَالِ اَسْتَه،

مِگَمِ دِلِ خُوش، زِنْدَگِيِ شِي مِثَلِ مِهْمَانِيِ دَايِمِيِ اَلِيِ اَسْتَه.

^{۱۶} مَال-و-دَوْلَتِ كَمِ قَدِ تَرَسِ خُداوندِ بِيهْتَرِ اَسْتَه

نِسَبَتِ دَ دَارَايِيِ كَلُونِيِ كِه قَدِ جِنجَالِ-و-تَشْوِيَشِ يِگجَايِ بَشَه.

^{۱۷} نَان-و-پِيَاَزِ دَ جَايِ كِه مَحَبَتِ بَشَه بِيهْتَرِ اَسْتَه

نِسَبَتِ دَ گوشتِ گَاوِ كِه قَدِ نَفَرَتِ قَتِيِ بَشَه.

^{۱۸} اَدَمِ تُنْدُخُوِيِ جِنجَالِ پِيِدا مُوَكْنَه،

مِگَمِ اَدَمِ بَاصَبِر-و-خُوصِيَلَه جِنجَالِ رَه قُوِيِ مُونَه.

^{۱۹} رَاهِ اَدَمِ سُسْتِ قَدِ خَارِ پُوشَنْدَه يَه،

مگم راه دُرستکارا اوار آسته.

^{۲۰} باچه دانا آته خو ره خوشحال مونه،

مگم آدم بے عقل آبه خو ره پوزخند مېزنه.

^{۲۱} آدم کم عقل از لوډه گي خوشي حاصل مونه،

ليکن آدم فامېده د راه راست قَدَم ميله.

^{۲۲} نقشه که بدون مشوره کشيده موشه ناکام مومنه،

ليکن مشاوراي کلو باعث کاميابي موشه.

^{۲۳} انسان وختيکه جواب خوب ميديه ازو لذت موبره،

و توره که د جاي شي گفته شنه، چيقس خوب آسته!

^{۲۴} راه حيات، آدم دانا ره سون باله موبره

و تميله که او د عالم مردا بوره.

^{۲۵} خداوند خانه آدمای مغرور ره از بين موبره،

ليکن پلوان زمين خاتون بيوه ره ثابت نگاه مونه.

^{۲۶} خداوند از نقشه هاي بد نفرت دره،

ليکن از توره هاي پاک-و-خالص خوش شي ميبه.

^{۲۷} کسی که د پشت فايده ناحق ميگرده د خانواده خو نقص ميرسنه،

مگم کسی که از رشوت بد شی مییه، عمر ازو دراز موشه.

^{۲۸} آدم نیک-و-صادق پیش از جواب ددو فکر مونه،

لیکن از دان بدکارا چیزای خراب بر موشه.

^{۲۹} خداوند از بدکارا دوری مونه،

لیکن او دعای آدمای نیک-و-صادق ره گوش مونه.

^{۳۰} نور چیمای دل ره خوش مونه،

و خبر خوش استغونا ره تازه و سالم نگاه مونه.

^{۳۱} کسی که سرزنش زندگی بخش ره قبول کنه،

از جمله آدمای دانا حساب موشه.

^{۳۲} کسی که پند-و-نصیحت ره رد مونه،

او د جان خود خو ریشخندی مونه،

لیکن کسی که سرزنش ره قبول مکنه

دل ازو دانا موشه.

^{۳۳} ترس خداوند د انسان حکمت یاد میدیه،

و فروتنی، عزت و احترام ره د وجود میره.

^{۱۶} اندیشه ها-و-خیالات دل انسان مربوط د خود شی موشه،

مگم نتیجه آخري از جانبِ خُداوند آسته.

^۲ تمام راه های انسان دَ نظرِ خود شی پاک آسته،

لیکن نیتِ های شی دَ خُداوند معلومه.

^۳ کارای خُو ره دَ خُداوند تسلیم کُو

و نقشه های تُو کامیاب موشه.

^۴ خُداوند هر چیز ره بلده مقصد خُو خَلق کده،

و امی رقم آدمِ بدکار ره ام بلده روزِ جزا.

^۵ خُداوند از آدمای مغرور بد موبره،

و یقیناً اونا بے جزا نَمومنه.

^۶ دَ وسیله رحمت و راستی گناه بخشیده موشه،

و ترسِ خُداوند انسان ره از بدی دُور نگاه مونه.

^۷ وختیکه خُداوند از یگ نفر راضی بشه،

حتی دشمنای شی ام قد شی صلح-و-آشتی مونه.

^۸ مالِ کم که از راه صداقت-و-انصاف پیدا شُده بشه بهتر آسته

نسبت دَ عایدِ کلونِ که از راه بے انصافی پیدا شُده بشه.

^۹ انسان راه های خُو ره خود شی دَ دلِ خُو میسنجه،

مگم تنها خُداوند آسته که قَدَمای شی ره اُستوار نِگاه مونه.

^{۱۰} اَمْر پادشاه رِقْمِ وَحیِ اِلْهَی وَری آسته

و دان شی دَ قضاوَت کدو نَباید اِشْتِباه کنه.

^{۱۱} ترازو و سنگای دُرُست مرْبُوط دَ خُداوند آسته

و پِگِ سنگای خلطه کارِ ازو یه.

^{۱۲} عملِ بَد دَ نَظَرِ پادشاه ها زِشت معلوم موشه،

چراکه تَخْتِ پادشاهی شی تَوْسُطِ عدالت اُستوار آسته.

^{۱۳} پادشاه از زیون نیک-و-صادِق خوش شی مییه

و آدمِ راستگوی ره دوست دَره.

^{۱۴} غَضَبِ پادشاه مِثْلِ قاصِدِ مَرگِ آسته،

لیکن آدمِ دانا قار شی ره تاه مِیشتَه.

^{۱۵} دَ نُورِ رُوی پادشاه زندگی آسته،

و رضایتِ ازو مِثْلِ اُورِ بهارِ اَلی یه که بارانِ رَحمتِ میره.

^{۱۶} حاصِلِ کدونِ حِکمتِ از طِلائی خالصِ کده بهتر آسته

و پیدای کدونِ دانایی از نُقره کده باله تره.

^{۱۷} راهِ آدمای راستکار از بدی دُوره؛

و هر نفر که راه دُرست ره اِنْتِخاب کُنه، اُو جان خُو ره حِفْظ مُونه.

^{۱۸} عاقِبَتِ کِبَر-و-غُرُور تباھی آسته

و عاقِبَتِ دِلِ مَغْرُور سَقُوط.

^{۱۹} بهتر آسته که آدم بے کِبَر بَشه و قد غَرِيبا بِشِينه

نَسَبَتِ دَزِي که دَ وُلْجِه نفرای مَغْرُور شَرِيبگ شْنه.

^{۲۰} کسی که یگو عمل ره حَکِيمانه انجام مِيدِه، اُو کامياب مُوشه،

و کسی که دَ خُداوند تَوکُل کنه نیک بَخْت مُوشه.

^{۲۱} آدم فامِيدِه ره مردُم از رُوی دانایی شی مِينَخشه

و پَنْدای شِيرِين اَزُو تاثير خُوب دَره.

^{۲۲} عقل بَلْدِه صاحب خُو چَشْمِه حَيات آسته،

مگم آدمای جاهل جَزای جهالت-و-نادانی خُو ره مِينگره.

^{۲۳} دِلِ آدمِ دانا دَ وختِ توره گُفتو لب های شی ره هِدَايَت مُونه

و تعلیمی که اُو مِيدِه، فایدَمَند-و-پُرْتاثير آسته.

^{۲۴} تورای خُوب رَقْمِ عَسَلِ وَرِي

بَلْدِه جان شِيرِين

و بَلْدِه اسْتُغونا شَفَا بَخَش آسته.

۲۵ یگو راه آسته که دَ نظرِ انسانِ راست معلوم موشه،

مگم عاقبتِ ازو راه، مرگ آسته.

۲۶ نفسِ کارگر او ره وادار دَ کار مونه

و کُشنگی کوره شی او ره مجبور مونه.

۲۷ آدمِ خرابِ نقشه شیطانی میکشه

و تورای شی رقمِ آتشِ آلی سوزنده یه.

۲۸ شخصِ بدِ نیتِ جنجال پیدا مونه

و آدمِ چُغلِ دوستا ره از یگدیگه شی جدا مونه.

۲۹ آدمِ ظالمِ همسایه خو ره بازی میدیه

و او ره دَ راهِ غلطِ رهنمایی مونه.

۳۰ کسی که قد چیمای خو رموز مونه، اوخته او نقشه بد میکشه،

و کسی که لب-و-دندون خو ره میخیه، او شرارت خو ره تکمیل مونه.

۳۱ موی سفید نشانی پیری-و-بزرگی آسته

که یگ آدم دَ وسیله عمل-و-رفتار نیک خو دَ دست میره.

۳۲ کسی که دیر قار شنه از مردِ جنگره بهتر آسته،

و کسی که خود ره اداره کنه، از آدمی که یگ شار ره دَ قبضه خو گرفته، باله تره.

۳۳ پشک د دامو آندخته موشه،

مگم هر فیصله از جانبِ خداوند آسته.

۱۷ نانِ خُشک د آرامی بهتر آسته

نسبت د نانِ مهمانی که د خانه پر از جنگ-و-شور بشه.

۲ غلام دانا د سرِ باچه شرمگی بدار خو حکمرانی مونه

و د میراثِ پرارای ازو ام شریک موشه.

۳ طَلا و نُقره ره آتشِ کوره آزمایش مونه

و دلِ انسان ره خداوند.

۴ آدم بدکار د گب های گناهکارا گوش میدیه؛

آدم دروغگوی د زبونِ دروغگوی.

۵ کسی که د بِلِه آدمِ غریب ریشخندی مونه د حقیقت او خالق ره توهین مونه،

و هر کسی که از غم-و-بدبختی دیگر و خوش موشه، بے جزا نمومنه.

۶ تاجِ افتخارِ آدمای پیر نوسه‌گون شی آسته

و تاجِ افتخارِ اولادا آته‌گون شی.

۷ توره مودبادانه د آدم کُنْدُزْهِن سَم نَمییه،

و نه ام گبِ دروغ د دانِ یگِ آدمِ شریف.

۸ رِشْوَتٌ ذَنْظَرٍ رِشْوَتٍ دِهِنْدَةٍ مِثْلِ دَانِهٍ قِيَمَتْبَايِ اَسْتَه؛

د هر طرفه كه صاحب شي رځ مونه كار شي پوره موشه.

۹ كسى كه خطاهاى ديگه كس ره پوښ مونه، مُحَبَّتٌ ذَنْ وُجُودِ مِيْرَه،

مگم آدمى كه اونا ره بَرَمَلَا مونه، دوستاى نزديك ره از يگديگه شي جدا مونه.

۱۰ تَأْثِيْرٌ يِگِ نَصِيْحَتِ ذِ اَدَمِ دَانَا كَلُوْتَرِ اَسْتَه

نِسْبَتٌ ذِ صَدِّ ضَرْبِه شَلَاقِ ذِ اَدَمِ بِيْ عَقْلِ.

۱۱ اَدَمٌ بَدْكَارِ فِقْطٌ ذِ جُسْتُجُوِيْ فِتْنَه اَنْدَخْتُوِيَه،

ازى خاطر قاصدِ ظالمِ بلده مَجازاتِ كدونِ شي رِي موشه.

۱۲ رُوِيٌّ ذِ رُوِيٍّ شُدُو قَدْ خِرْسِ مَادِه كِه اَز چُوچه هاى خُو جدا شُدِه بَشِه بَهْتَرِ اَسْتَه

نِسْبَتٌ ذِ رُوِيٍّ ذِ رُوِيٍّ شُدُو قَدْ اَدَمِ بِيْ عَقْلِ كِه كْرِفْتَارِ بِيْ عَقْلِي بَشِه.

۱۳ كسى كه ذِ عَوَضِ خُوْبِي بَدِي مونه،

بَلَا اَز خَانِه شي دُوْر نَمُوشِه.

۱۴ شُرُوْعٌ كَدُوْنِ جَنْجَالِ مِثْلِ وَازِ كَدُوْنِ بَنْدِ اَوِ وَرِي اَسْتَه؛

پس جنجال ره قُوِي كُو پيش ازى كه ذِ دَعْوَا بَرَسِه.

۱۵ اَدَمٌ بَدْ كِه بِيْ كُنَاھِ جِسَابِ شُنِه

و اَدَمٌ صَادِقٌ كِه نَاحِقٌ مَحْكُوْمٌ شُنِه

خُداوند از هر دُوی ازی عمل نَفَرَت دَره.

^{۱۶} چرا بَلدِه خَریدونِ حِکمت دَ دِستِ آدمِ بے عقلِ پِيسه دَدِه شُنه،

دَ حالیکه اُو هیچ نَمیخایه عقل ره حاصل کُنه؟

^{۱۷} دوستِ واقعی دَ هر غَیت دوستی مُونه،

و پَرار بَلدِه روزای تَنگ دِستی پیدا شُدِه.

^{۱۸} فقط آدمِ کم عقل قَول مِیدیه

و ضامِنِ یگو کس دِیگه مَوشه.

^{۱۹} کسی که خطا ره دوست دَره جنجال ره دوست دَره،

و کسی که درگِه خُو ره بلند و با شِکوه جور کُنه، دَ سُرَاغِ تِباهی خُو آسته.

^{۲۰} آدمِ بَد نِیت کامیاب نَمَوشه،

و کسی که دروغگوی بَشه دَ بَلا گِرفتار مَوشه.

^{۲۱} باچِه بے عقل سرمایه عَم-و-عُصَه آتِه خُو آسته،

و آتِه یگ باچِه کُنْدِذِهْن خوشحالی ره نَمینگره.

^{۲۲} خوشی دِل رِقْمِ دَوا اَلّی شفا دِهنده یه،

لیکِن روح پُژمُرده اسْتَعونَا ره خُشک مُونه.

^{۲۳} آدمِ بَدکار تاشکی رِشَوَت مِیگیره

و مانع راه های عدالت موشه.

۲۴ آدم دانا حکمت ره د پیش روی خُو مینگره،

مگم چیمای آدم بے عقل بے مقصد سراسر دُنیا ره توخ کده رِبی آسته.

۲۵ باچه بے عقل باعِثِ رنج-و-اَذِیْتِ آتِه خُو موشه،

و باعِثِ تلخی امزُو خاتُو که او ره د دُنیا اُورده.

۲۶ جریمه کدونِ آدم نیک-و-صادقِ خُوب نییه

و نه ام قَمچی زِدو د آدمای شریف از خاطرِ شرافت شی.

۲۷ آدم دانا زیاد توره نَموگه

و آدم فامیده آرام و باصبر آسته.

۲۸ حتی آدم جاهل اگه چُپ بشینه، مردُم او ره دانا حساب مونه،

و کسی که دان خُو ره بگیریه، آدم فامیده معلوم موشه.

۱۸ آدم خودخاه خود ره از دیگر و جدا مونه

و د ضدِ حکمت-و-دانایی دیگر و آسته.

۲ آدم بے عقل از دانایی خوش شی نَمییه

و فقط دوست دره نظریه دل خود خُو ره نشو بدیه.

۳ نتیجه کارِ بد بے ابرویی آسته

و نتیجہ کارِ شرم آور رسوایی .

^۴ تورای انسان رقمِ آوِ چُقُورِ اَلّی آستہ

و چشمہ حکمت رقمِ آوِ جوی وَری جاری .

^۵ رُوی دَدو دَ آدمِ بَدکارِ خُوبِ نِبیہ

و نَه ام پایمال کدوِنِ حقِ آدمِ بے گُناہ .

^۶ تورای آدمِ بے عقلِ بَلدہ شی جنجالِ پَیدا مُونہ

و دان شی لَت خوردو ره کُوی مُونہ .

^۷ تورای آدمِ بے عقلِ باعِثِ تباہی شی موشہ

و لب های اژو بَلدہ جان شی رقمِ دامِ وَری آستہ .

^۸ تورای آدمِ چُغُلِ رقمِ لُغمہ های نانِ مزہ دارِ آستہ

کہ دَ شوقِ کَلو قُورتِ موشہ و دَ وجودِ انسانِ مومَنہ .

^۹ کسی کہ دَ کارِ سُسْتی-و-تُمبلی مُونہ

برارِ آدمِ بیروکارِ حسابِ موشہ .

^{۱۰} نامِ خُداوندِ یگِ بُرجِ محکمِ آستہ؛

کہ آدمِ صادقِ دَیدہ کدہ دَ مَنہ اژو پناہ موبَرہ .

^{۱۱} پناہ گاہِ دَوْلَتَمَندا، مال-و-دَوْلَتِ ازوا آستہ؛

اونا گمان مونه که مال-و-دولت مثل دیوال بلند، ازوا نگاهبانی مونه.

^{۱۲} پیش ازی که انسان سُفوط کُنه، کبر د دل شی پیدا موشه،

ولے فروتنی باعث سربلندی-و-عزت موشه.

^{۱۳} کسی که پیش از شنیدون یگ توره جواب میدیه

ای بے عقلی و بے ادبی شی ره نشو میدیه.

^{۱۴} روح انسان میتنه که او ره د وخت ناجوری قوت ببخشه،

مگم روح ناامید شده ره کی تحمّل میتنه؟

^{۱۵} دل آدم دانا معرفت ره حاصل مونه،

و گوش آدمای هوشیار علم ره جستجو مونه.

^{۱۶} تحفه-و-بخشش بلده انسان یگ راه ره واز مونه

و او ره د پیش آدمای مهم میرسنه.

^{۱۷} د یگ محکمه کسی که اول توره موگیه، توره شی درست معلوم موشه،

لیکن ای تا زمانی آسته که جانب مقابل شی دلیل های خو ره نگیه.

^{۱۸} پشک جنجال ره خاو میدیه

و نزاع ره از بین آدمای زورتو گم مونه.

^{۱۹} رام کدون دل برار رنجیده، سخت تر از گرفتون یگ شار قوی آسته؛

جَنجَالِ رَقْمِ دِيوَالِ پَخْسَه‌ای یِگِ قَلْعَه وَرَى دَ بَيْنِ دُو نَفَرِ جَدَائِي دَ وَجُودِ مِيرَه.

^{۲۰} دِلِ اِنْسَانِ اَز تَمَرِ دَانِ شِي سِيرِ مَوْشَه

و اَز حَاصِلِ لَبِ هَايِ شِي رَاضِي.

^{۲۱} زَنْدَگِي وَ مَرِگِ اِنْسَانِ دَ اِخْتِيَارِ زَبُونِ شِي اَسْتَه:

هَر تَمَرِ كِه اَز زَبُونِ شِي دَ وَجُودِ مِيْبِه، نَتِيْجَه كُفْتَارِ شِي اَسْتَه.

^{۲۲} كَسِي كِه خَاتُو كُنَه، نِعْمَتِ پَيْدَا مُونَه،

دَ حَقِيْقَتِ اَوْ رِضَايِ خُداوَنْدِ رَه حَاصِلِ مُونَه.

^{۲۳} اَدَمِ غَرِيْبِ دَ عُدْر-و-زَارِي تَوْرَه مَوْگَه،

لِيَكِنْ اَدَمِ پُولْدَارِ زَوْرگوِيِي مُونَه.

^{۲۴} كَسِي كِه دَوَسْتَايِ كَلُو دَرَه، يِگُوْنِ اَزوا شَايِدِ بَاعِثِ تَبَاهِي شِي شُنَه،

مِگَمِ اَوْطُوْرِ دَوَسْتِ اَمِ اَسْتَه كِه اَز بَرَارِ كَدَه نَزْدِيكْتَرَه.

^{۱۹} بَهْتَرِ اَسْتَه كِه يِگِ اَدَمِ غَرِيْبِ بَشَه وَ دَ صَدَاقَتِ زَنْدَگِي كُنَه

نِسْبَتِ دَرِي كِه بَه عَقْلِ بَشَه وَ تَوْرَايِ زَشْتِ بُوْگَه.

^۲ غَيْرَتِ بَدُوْنِ عِلْمِ، خُوْبِ نِيْبِه

وَ كَسِي كِه عَجَلَه كُنَه دَ خَطَا كِرْفَتَارِ مَوْشَه.

^۳ جِهَالَتِ اِنْسَانِ، اَوْ رَه گُمْرَاهِ مَوْكُنَه،

ولے بعد ازو انسان قار کده خُداوند ره ملامت مونه.

^۴ مال-و دولت دَ انسان دوستای کلو پيدا مونه،

مگم غریبی حتی رفیقِ نزدیک ره از آدم جدا مونه.

^۵ شاهدِ دروغگوی بے جزا نَمومنه

و کسی که دروغ تیت کُنه دوتا نَمیتنه.

^۶ غدر کسا کوشش مونه دَ پیش آدم کلان رُوی کُنه،

و هر کس خوش دره که دوستِ آدم سخی بشه.

^۷ تمام برارای آدم مُحْتَاج ازو نَفَرَت دره

و دوستای شی ام ازو دُوری مونه.

و هر چند که آدم مُحْتَاج دَ غدر-و-زاری از پُشتِ ازوا مورِه، اونا اُو ره قَبُول نَمونه.

^۸ کسی که دانایی ره حاصل مونه جان خُو ره دوست دره

و کسی که قدرِ حکمت ره میدنه، اُو خوش بخت موشه.

^۹ شاهدِ دروغگوی بے جزا نَمومنه

و کسی که توره دروغ ره تیت مونه تَباه موشه.

^{۱۰} خُوب نییه که آدم بے عقل دَ عیش-و-نوش زندگی کُنه،

یا ای که یگ غلام دَ سر بادارا حُکمرانی کُنه.

١١ عقل یگ آدم جَلو قار شی ره میگیره

و کسی که خطا های دیگر ره نادیده میگیره، بزرگی خُو ره نشو میدیه.

١٢ قار پادشاه رقم غرش شیر آلی آسته،

مگم لطف-و-مهربانی شی مثل شبنم د بِلِه علف.

١٣ باچه بے عقل بلای جان آته خُو آسته

و نق نق خاتون بانه طلب رقم چَقَکِ دایمی وری.

١٤ خانه و دارایی از بابه کلونا د میراث مومنه،

مگم خاتون دانا نعمت خداوند آسته.

١٥ ثمبلی خاو غووج ره د وجود میره،

و آدم جور بعل گشنه مومنه.

١٦ کسی که حکم خداوند ره نگاه کنه، د حقیقت او زندگی خُو ره نگاه مونه

و کسی که او ره خار حساب کنه، مومره.

١٧ رحم کدو د یگ آدم غریب مثل ازی آسته که یگ آدم د خداوند قرض بدیه

و خداوند احسان شی ره پس میدیه.

١٨ بچکیچای خُو ره تربیه کو، چراکه امید اصلاح شدن ازوا آسته،

مگم هوش خُو ره بگیر که اونا ره تباہ نکنی.

۱۹ آدمی که تَنَدخُوبی مونه بیل که عاقبت خُو ره بِنگره؛

اگه اُو ره خلاص کُنی اُو امی کار خُو ره تکرار کده موره.

۲۰ دَ پند-و-نصیحت گوش بدی و از اصلاح شُدو بد نبر

تا که بلده آینده دانا شنی.

۲۱ انسان نقشه های کَلو دَ دِل خُو دَره،

مگم تنها مقصد خُداوند عملی موشه.

۲۲ زینتِ انسان لُطف-و-مُحَبَّت شی یه،

و آدمِ غریب از آدمِ دروغگوی کده بهتر آسته.

۲۳ ترس خُداوند دَ انسان زندگی میبده؛

کسی که از خُداوند میترسه، سیر موشه و دَ هیچ بلا گرفتار نموشه.

۲۴ آدمِ ثَمبِل دِست خُو ره سُونِ کاسه دِراز مونه،

ولے حتی لُغمه ره سُونِ دان خُو آورده نَمیتنه.

۲۵ آدمِ لَوڈه ره قَمچی کوی کُو تا که آدمِ نادو عِبَرَت بَگیره،

شخصِ فامیده ره سرزنش کُو که اُو فامیده تر شنه.

۲۶ یگ باچه که قد آته خُو بد رفتاری کُنه و آبه خُو ره از خانه بُر کُنه،

اُو شَرَم و رَسوایی ره دَ بار میره.

۲۷ باچه مه، اگه از گوش کدون نصیحت دُوری کُنی،

باخبر بش که از کلمه علم-و-دانش دُور شُده گمراه موشی!

۲۸ شاهدِ فاسد-و-خراب دَ سرِ عدالت ریشخندی مونه

و آدمای بدکار از گناه لِدَت موبره، رقمی که یگ لُغمه نان ره قُورت کُنه.

۲۹ قضاوت-و-جزا بلده ریشخندگرا تیار-و-آماده یه

و قمچی بلده پُشتِ آدمای احمق-و-بے عقل.

۲۰ شرابِ انگورِ انسان ره ریشخند مونه و شرابِ قوی باعثِ جنجال موشه؛

هر کسی که مُعتادِ شراب شُنه، اُو دانا نیسته.

۲ قارِ پادشاه رقمِ غُرشِ شیر الی آسته:

کسی که قارِ ازو ره بیره جان خُو ره دَ خطر میندزه.

۳ دُوری از جنجال عِزت-و-سرافرازی یگ شخص ره نشو میدیه،

مگم آدمِ جاهل زود جنگ مونه.

۴ آدمِ ثمبل زمین خُو ره دَ موقعِ شی قلبه نُمونه،

و دَ وختِ حاصلِ هر چی تلاش مونه، چیزی دَ دستِ شی نمییه.

۵ مقصدِ دلِ انسان رقمِ آوِ زیرِ چاه الی آسته،

مگم آدمِ دانا میتنه که اُو ره بکشه.

۶ غَدْر كَسَا خُود خُو رِه و فادار فِكْر مُونِه،

مگم آدم قابِلِ اِعْتِماد رِه كِي پيدا مِيْتِنِه؟

۷ آدم نِيك دَ راسْتِي-و-صداقت زِنْدگِي مُونِه

و اولاداي شِي بعد ازُو خوش بَخْت مُوشِه.

۸ پادشاه كِه دَ تَخْتِ قضاوتِ مِيشِيْنِه،

قد چِيْماي خُو هر بَدِي رِه از خُوبِي جدا مُونِه.

۹ كِي كُفْتِه مِيْتِنِه كِه ”ما دِل خُو رِه پاك نِگاه كَدِيْم،

و از خُطا هاي خُو پاك شُدِيْم؟“

۱۰ سِنگاي تَرارُو و اندازِه هاي كِه غَلَط بَشِه،

خُداوند از هر دُوي شِي بَد مُوِيْرِه.

۱۱ حَتِي يَك بَچَكِيچِه از رِفْتار خُو شِنَخْتِه مُوشِه

كِه اِعْمال شِي پاك-و-دُرُست اَسْتِه يا نَه.

۱۲ گوش رِه بَلْدِه شِنِيْدُو و چِيْم رِه بَلْدِه دِيْدُو،

هر دُوي شِي رِه خُداوند خَلَق كَدِه.

۱۳ اگِه خاو رِه دوست دَرِي، غَرِيْب مُوشِي،

پس بِيدار بَش تاكِه از نان سِيْر شُنِي.

^{۱۴} خَرِیدارِ مالِ دَ دُکاندارِ مُوگه: "بَد آسْتَه، بَد آسْتَه!"

و غَیْبَتِیکه خَریده دُور رفت، مُوگه که "أَجَب دَ جانِ شِی زَدُم!"

^{۱۵} طَلّا و دانه ها غَدِر پَیدا مُوشه،

مگم زِیونِ پُر دَانِشِ مِثِلِ جَواهِراتِ قِیَمَتبای، کم پَیدا یه.

^{۱۶} کسی که ضامِنِ شَخصِ بَیگَنه شُدَه، کالایِ شِی رِه گَرو بَگیر

و اُمُو کالایِ شِی رِه مِثِلِ گَرو نِگاهِ کُو، چِراکه اُو ضامِنِ خائُونِ بَیگَنه شُدَه.

^{۱۷} نانی که از راهِ دِروغِ دَ دِستِ مِیبه شِیرِینِ آسْتَه،

مگم عاقَبَتِ شِی کامِ رِه تَلخِ مُونَه.

^{۱۸} نَقشه های خُو رِه دَ مَشوَرَه دِیگَره بَکَش

و بَدُونِ هِدایَتِ دَ جَنگِ نَرو.

^{۱۹} آدمِ چُغَزَکِ رازهایِ دِیگَره رِه تِیتِ مُونَه،

پس قَدِ آدمِ کَلوگَویِ شِشت-و-بِرِخاستِ نَکُو.

^{۲۰} کسی که آتِه و آبِه خُو رِه نالَتِ کُنَه،

چِراغِ شِی گُلِ شُدَه زِنَدگیِ شِی گورِ وریِ تَریبِکِ مُوشه.

^{۲۱} مِیراثی که دَ آسانی دَ دِستِ اَمَدَه بَشَه

دَ آخِرِ بَرَکتِ نَدَره.

۲۲ دِ دِلْ خُو نَگوى: ”ما بَدى ره قد بَدى جواب مِيِدم.“

تَوَكَّلْ خُو ره دَ خُداوند بُكُو و اُو تُو ره نِجات مِيديه.

۲۳ خُداوند از سنگاي نادرستِ ترازُو بد شى ميبه

و ترازُوهاي غَلَط ام خُوب نيبه.

۲۴ راه هاي اِنسان ره خُداوند تعيين موكنه،

پس اِنسان چطور ميتنه كه خود شى راهِ خُو ره بُقامه؟

۲۵ كسى كه اَبَلَك-و-ناسنجيده نذر دَ گردون خُو بگيره

امكان دَره كه خود ره دَ دام بِنَدزه.

۲۶ پادشاهِ دانا بَدكارا ره از نيكوكارا جدا مونه

و دَ آخِر بَدكارا ره دَ زير چرخى ميبندزه كه گندم ره از كاه جدا مونه.

۲۷ وجدانِ اِنسان چراغِ خُداوند آسته،

كه پگِ رازهاي تاشكى اِنسان ره معلومدار مونه.

۲۸ رَحمت و راستى پادشاه، ازُو حِفَاظَت موكنه

و تَخْتِ پادشاهى شى دَ وسيله رَحمت پايدار مومنه.

۲۹ شان-و-شوكتِ جَوانا قُوْت شى آسته

و عِزَتِ آدمای پير موى سفيد شى.

۳۰ صَربِه ها و زخمِ ها، دِلِ اِنسانِ ره از بَدیِ پاکِ مُونه،

و رَدِه های شَلّاقِ خانِه دِلِ ره سَترِه مُونه.

۲۱ دِلِ پادشاهِ رَقمِ آوِ جویِ آلیِ دَ دِسْتِ خُداوندِ آسته،

هر طرفِ که بِخایِه، اُو ره هِدایِتِ مُونه.

۲ تمامِ راهِ های اِنسانِ دَ نَظَرِ خودِ شیِ راستِ آسته،

مِگمِ خُداوندِ دِلِ اِنساناِ ره آزمایِشِ مُونه.

۳ دَ نَظَرِ خُداوندِ کارایِ نیکِ و باِانصافِ

از قُربانیِ کدهِ زیادترِ قَابِلِ قَبولِ آسته.

۴ چِیمایِ مَغرورِ و دِلِ پُرکِبِرِ

هر دُویِ شیِ کِشتِ آدمایِ بَدکارِ آسته و گُناهِ حِسابِ مُوشِه.

۵ نَقشهِ هایِ آدمِ تَلاشگرِ دَ زشیِ فایدهِ مِیرِسنِه،

مِگمِ عَجَلِهِ کدوِ باعِثِ غَریبیِ اِنسانِ مُوشِه.

۶ مالِ-و-دولتیِ که از دروغِ گُفتوِ دَ دِسْتِ مِییِه،

رَقمِ غُبارِ آلیِ آسته که صاِحِبِ خُوِ ره طرفِ دامِ مَرگِ مِیکشَنِه.

۷ ظَلَمِ آدمایِ بَدکارِ اوناِ ره پایِ پاکِ تَباهِ مُونه،

چراکه اوناِ اِنصافِ کدوِ ره رَدِ مُونه.

^۸ راهِ آدمِ گناه‌کار کج آسته،

مگم اعمالِ آدمِ پاکِ راست.

^۹ زندگی کدو د یگ گوشه بام بهتر آسته

از زندگی کدو قد خاتونِ جنجالی د یگ خانه.

^{۱۰} جانِ آدمِ بدکار بدی ره دوست دره

و او د همسایه خو رحم نمونه.

^{۱۱} از دیدون جزای آدم ریشخندگر آدم نادو حکمت یاد میگیره،

و آدم دانا از تربیه گرفتو صاحب معرفت موشه.

^{۱۲} خدا عادل آسته و او خانه بدکار ره مینگره

و بدکارا ره د بلا گرفتار کده نابود مونه.

^{۱۳} کسی که گوش خو ره از داد-و-فریادِ غریبا بند مونه،

او ام یگ روز داد-و-فریاد مونه، مگم کس گوش نمیگیره.

^{۱۴} سوغاتِ تاشکی آتشِ قار ره تا میسنه

و رشوتِ مخفی خشمِ کلو ره کم مونه.

^{۱۵} انصاف بلده آدمای نیک خوشی میدیه،

مگم باعثِ ترس-و-وحشتِ بدکارا موشه.

۱۶ کسی که از راهِ دانایی دُور موره،

اُو قد مُرده ها یگجای مُوشه.

۱۷ آدمی که عیش-و-نوش ره دوست دَره، غریب مُوشه،

و کسی که شراب و عیاشی ره خوش دَره، دُولتمند نُموشه.

۱۸ بدکار دَ عَوْضِ اَدَمِ نیک جزا مینگره

و آدمای فَریبکار دَ جای آدمای دُرستکار.

۱۹ زندگی کدو دَ بیابو بهتر آسته،

نسبت دَ یگ جای ششتو قد خاتونِ جنگره و بدخوی.

۲۰ خانه اَدَمِ دانا پُر از نعمتای خُوب و روغون زیتون آسته،

مگم اَدَمِ بے عقل اونا ره ضایع مُونه.

۲۱ کسی که دَ پُشتِ صداقت و مهربانی بگرده،

اُو صاحبِ زندگی خوش، کامیابی و احترام مُوشه.

۲۲ یگ اَدَمِ دانا میتنه شارِ آدمای زورثو ره فَتَحِ کُنه

و قلعه ره که اونا دَ زشی اِعتماد دَره، چپه کُنه.

۲۳ کسی که دان و زبون خُو ره نگاه کُنه،

خود ره از سختی-ها-و-مُشکلاتِ حِفْظِ مُوکنه.

۲۴ آدمی که کبری و مغرور بشه، نام شی «ریشخندگر» مومنه؛

او د کبر-و-غرور عمل مونه.

۲۵ خاهشاتِ آدمِ ثمبل باعثِ نابودی شی موشه،

چراکه دستای شی کار کدو ره رد مونه.

۲۶ او تمام روز د شوق-و-خیالپلو غرق آسته،

د حالیکه آدم نیک د سخاوتمندی میدیه و چیزی ره از کس دریغ نمونه.

۲۷ خداوند از قربانی بدکارا نفرت دَره،

خصوصاً اگه او قد نیت بد تقدیم شده بشه.

۲۸ شاهدِ دروغگوی نابود موشه،

مگم آدمی که حقیقت ره گوش میگیره، شاهدی شی پایدار مومنه.

۲۹ آدمِ بدکار بے چیم و پُر رُوی آسته،

مگم آدمِ راستکار راهِ خُو ره خُوب میسنجه.

۳۰ هیچ حکمت، هیچ دانایی و هیچ مشوره نمیتنه

که د ضدِ خداوند عمل کنه.

۳۱ اسپ بلده روزِ جنگ تیار-و-آماده شده،

مگم پیروزی از طرفِ خداوند آسته.

۲۲ نام نیک از مال-و-دولت کلو بلندتر آسته،

و توفیق از طلا و نقره کده بهتر.

۲ یگزنگی غریب و سرمایه دار دزی آسته

که هر دوی شی ره خداوند خلق کده.

۳ آدم هوشیار خطر ره مینگره و خود ره تاشه مونه،

مگم آدم نادو پیش موره و خود ره گرفتار مونه.

۴ نتیجه بے کبری و ترس خداوند اینی آسته:

مال-و-دولت، احترام و زندگی.

۵ خارها و دامها د راه آدم کجرو وجود دره،

مگم کسی که جان خو ره نگاه کنه ازوا دور مومنه.

۶ باچه خو ره د راهی که باید بوره تربیه کو

و او تا غیت پیری خو امو راه ره ایله نمونه.

۷ آدم پولدار د سر غریب حکمرانی مونه،

و قرضدار غلام قرض دهنده یه.

۸ کسی که ظلم کشت کنه بلا-و-مصیبت درو مونه

و تیاق غصب شی از بین موره.

^۹ خیر-و-برکت نصیب آدم دستواز موشه،

چراکه د فقیرا-و-غریبا از نان خو میدیه.

^{۱۰} آدم ریشخندگر ره از منطقه بر کو تا که جنجال از بین بوره،

و حتی نزاع و دو زدو ام خلاص موشه.

^{۱۱} کسی که دل پاک ره دوست میدنه، توره شی مهربو آسته؛

دمزی دلیل پادشاه ام دوست ازو موشه.

^{۱۲} چیمای خداوند دانایی ره نگاه مونه،

مگم تورای فریبکارا ره باطل.

^{۱۳} آدم ثمبل موگه: ”د برو شیر آسته؛

اگه د کوچه بورم مره موکشه!“

^{۱۴} گب دان خائون بدکار رقم یگ چاه آلی غوج آسته

و کسی که د غصب خداوند گرفتار موشه دمزو چاه موفته.

^{۱۵} جهالت د دل هر بچکیچه پیچ خورده،

مگم تیاق سرزنش او ره از شی دور مونه.

^{۱۶} کسی که د بله غریبا ظلم مونه تا سرمایه خو ره کلو کنه

و کسی که د پولدارا تحفه میدیه، هر دوی شی د آخر محتاج موشه.

۱۷ گوش خُو ره واز کُو و تورای آدمای دانا ره بَشَنَو؛

هُوش-و-دِل خُو ره دَ تعلیمِ ازمه آموخته کُو،

۱۸ چُون حِفْظِ کدوِنِ ازوا دَ دِل

و جاری کدوِنِ ازوا دَ لَبِ لِدَتِ بَخْشِ آسته.

۱۹ اینه، امی چیزا ره ما اِمروز دَز تُو یاد دَدُم

تاکه اِعْتِماد-و-تَوَكُّلِ تُو دَ خُداوند بَشَه.

۲۰ آیا ما دَز تُو سی مِثالِ نَوِشته نکدیم؟

اُو مِثالِ ها پُر از مَشَوْرَه و دانایی آسته،

۲۱ تا تورای حقیقت و راستی ره دَز تُو درس بَدُم

و تاکه بَتَنی دَ امزُو کسای که تُو ره رَیی کده، جواب های راست ره بُگی.

۲۲ اَدَمِ غَرِیبِ ره چُور-و-چِپَاوُلِ نَکُو که اُو مُفْلِسِ آسته

و حَقِ بیچاره گو ره دَ محکمه پایمال نَکُو،

۲۳ چراکه خُداوند دعوای ازوا ره فِیصَلَه مَوکُنَه

و کسای که اونا ره چُور کده بَشَه، خُداوند اونا ره ام چُور مونه.

۲۴ قد اَدَمِ تَنَدِ خُوی شِشْت-و-بَرخاست نَکُو

و قد شخصی که زود قار موشه رفیق نَشُو،

٢٥ تاکه د راه های ازوا نړوی

و جان تو د دام گرفتار نشنه.

٢٦ ضامن کس نشو

و یگو چیز خو ره بلده کس دیگه گرو ندی.

٢٧ چون اگه چیزی نداشته بشی که قرض شی ره بدی،

اونا حتی لیاف و توشک تو ره از زیر پای تو جم کده موبره.

٢٨ پلوانی ره که اجداد تو از قدیم نشانی کده، او ره

تغیر ندی.

٢٩ امو کس ره مینگری که د کار خو قابل آسته؟

او آدم نه د پیش نفرای عام،

بلکه د حضور پادشاه ها بلده خدمت ایسته موشه.

٢٣ وختیکه قد یگ حکمران د سر دسترخو می شینی،

د باره چیزای که د پیش روی تو چینده یه خوب فکر کو.

٢ و اگه آدم پرخور آستی

کارد ره د بله گلون خو بیل

٣ و د خوراک های مژدار شی سخ نشو،

چون امکان دَره که قد ازی نان یگو چال بشه.

^۴ بلده پولدار شدو خود ره خار-و-زار نکو؛

حتی د باره شی فکر ام نکو.

^۵ وختیکه د سر امزو چیزا چیم سرخ مونی، اونا از پیش تو گم موشه،

چراکه مال-و-دولت بلده خو پر میکشه

و مثل برگج آلی سون آسمو پر زده موره.

^۶ از نان آدم موزی نخور

و د بله خوراکای مَرَدار شی سَخ نشو،

^۷ چون او د دل خو همیشه د باره هر چیز حساب میگیره،

او دز تو موگه: ”بخور و وچی کو،“

مگم ای ره از تی دل خو نموگیه.

^۸ لغمه ره که خوردی استفراق مونی

و تشکر-و-خیر بنگری که دزو گفتی برباد موشه.

^۹ د حضور آدم بے عقل گب نزو،

چراکه او تورای حکیمانہ تو ره خار حساب مونه.

^{۱۰} سنگ پلوان ره که د قدیم ایشته شده، تغیر ندی

و زمين يتيما ره قبضه نكو،

^{۱۱} چراکه پُشتيوان ازوا قُدرت مند آسته

و قد ازتو د دعوا کدو بلده حق ازوا محکم ايسته موشه.

^{۱۲} دل خو ره طرف نصيحت-و-دانايي مایل کو

و گوش خو ره طرف علم-و-معرفت.

^{۱۳} از نصيحت-و-سرزنش کدون باچه خو کوتاهی نکو؛

اگه او ره قد چوب بزني، او نموره.

^{۱۴} چون وختيکه او ره قد چوب مي زني،

جان شي ره از دوزخ نجات ميدي.

^{۱۵} باچه مه، اگه حکمت د دل تو بشه،

دل ازمه ام خوش موشه.

^{۱۶} روح-و-روان مه خوشي مونه،

وختيکه لبای تو د راستی توره موگه.

^{۱۷} نه ایل که دل تو حسد خطاکارا ره بخوره،

بلکه شوق دل تو تمام روزها ترس خداوند بشه.

^{۱۸} چون دَمزی رقم اينده تو خوب موشه

و اُمید تُو از بَین نَموره.

^{۱۹} باچه مه، گوش کُو: هوشیار-و-دانا بش

و دِل خُو ره دَ راهِ راست هِدایتِ پدی.

^{۲۰} از جُمَله آدمای شرابی

و نفرای پُرخور نَبش،

^{۲۱} چراکه آدمِ شرابی و شِکَم پَرست مُحتاج موشه

و خاوشلگی اونا ره مُفلس مونه

تا اندازه که اونا خود ره قد کالای دُنْده موبوشنه.

^{۲۲} نصیحتِ آته خُو ره گوش بَگیر که او تُو ره پیدا کده

و آبه خُو ره که پیر شد، خار-و-حقیر حساب نَکُو.

^{۲۳} راستی ره بخر و او ره سَودا نَکُو؛

حِکمت، اَدب و دانایی ره حاصل کُو.

^{۲۴} آته اولادِ صالح-و-صادق عَدَر خوشی مونه،

و کسی که صاحبِ باچه دانا بشه، او خوشحال موشه.

^{۲۵} بیل که آته و آبه تُو شاد بشه،

و آبه که تُو ره زیده، دز تُو افتخار کُنه.

۲۶ باچه مه، دِل خُورِه دز مه بسته کُو

و چیمای تُو از راه های مه دُور نَشْنه،

۲۷ چُون خاتُونِ بدکار رِقْمِ یِگ چُقُورِی تاتُو اَلّی اَسْتِه

و زَنِ فاحِشِه مِثِلِ یِگ چاهِ تَنگ.

۲۸ اُو مِثِلِ دُز وَرِی دَ گِیْتِه یِه

و تعدادِ بے ایمانا ره دَ مینکل مَرِدا کَلو مُونِه.

۲۹ کی ناله دَرِه؟ کی غَم-و-غُصّه دَرِه؟

کی جنجال دَرِه؟ کی شِکایتِ دَرِه؟

کی زَخمای بے عِلّت دَرِه؟

و کی دَ چیمای خُو سُرخِی دَرِه؟

۳۰ اُو کسای که دایم شراب مُوخوره

و اُونای که دَ پُشتِ شرابِ گَشُدِه میگردِه.

۳۱ دَ شرابی که زَنگ شی سُرخ شُدِه و دَ مَنِه پیله جَلجَل مُونِه دِل خُورِه بسته نَکُو،

چراکه اُو دَ نَرْمی از گَلُون تُو تاه مورِه

۳۲ و دَ آخِرِ رِقْمِ مار وَرِی تُو ره میگزِه

و مِثِلِ کَبچِه مار تُو ره نیش میزنِه.

۳۳ چیمای تُو چیزای عجیب ره مینگره

و دِل تُو دَ خیالاتِ کَجَ آندیشه مونه.

۳۴ تُو رقمِ کسی جور موشی که دَ مَنه دریا خاو مونه

و مِثِلِ کسی که دَ بلندترین جای کِشتی استراحت مونه.

۳۵ و تُو مَوگی: ”مَره زِد، مگم ما دَرِد ره نَفامیدم.

مَره عذاب کد، لیکن احساس نکدوم.

پس کی ازی حالت بیدار موشم

تاکه بگ پیله دیگه ام وچی کُم؟”

۲۴^۱ قد آدمای خراب همچشمی نکو

و آرزو نکو که قد ازوا شِشت-و-برخاست کُنی،

۲ چراکه دِل ازوا دَ فِکِرِ ظُلم کدو آسته

و لبای ازوا دَ باره شرارت توره مَوگه.

۳ خانه دَ و سِبیلَه حکمت-و-دانش جور موشه

و دَ سِرِ دانایی اُستوار مومنه،

۴ و دَ و سِبیلَه علم-و-دانایی اُتاقای شی

از هر رقم سامانای خُوب و قِیمَت بای پُر موشه.

آدم دانا قُدرت شی کلو یه

و آدم دانشمند قوت شی زیاد شده موره،

چون بلده جنگ کدو رهنمایی درست لازم دری،

و مشاورا که کلو بشه، پیروزی-و-کامیابی حاصل مونی.

آدم جاهل دست شی د حکمت نمیرسه؛

او د مجلسا هیچ چیزی بلده گفتو ندره.

کسی که د فکر بدی کدو آسته،

او ره آدم فتنه گر موگه.

نقشه های احمقانه پر از گناه آسته

و مردم از ریشخندگر بد موبره.

اگه د روز سختی، سُستی-و-بے جراتی کنی،

طاقت تو کم-و-ضعیف موشه.

کسای ره که ناحق د مرگ محکوم شده بشه، نجات بدی

و از خلاص کدون کسای که ناحق سون اعدام برده موشه، دریغ نکو.

اگه بگی: "مو ازی توره خبر ندشتی." آیا او کسی که دل انسانا ره مینگره، نیت تو ره نموفامه؟

و خداوند که نگاهوان جان تو آسته، از پگ فکرای تو آگاه نییه؟

يَقِينُ كُوْ كِه اُو هر كس ره دَ اندازِه اعمالِ شَي اَجْر ميديِه.

^{۱۳} باچه مه، از عَسَلِ بُخوَر چُون چيزِي خُوب اَسْتِه،

و از شَهْدِ غَلْبَلِكِ زَمبُورِ عَسَلِ كِه كام تُو ره شِيَرِيْن مُونِه، مَزِه كُو؛

^{۱۴} پس اِي ره بايد بُقامِي كِه حِكْمَت ام بَلْدِه جان تُو امِي رَقْم شِيَرِيْن اَسْتِه،

و اگِه اُو ره پيدا كُنِي اَيْنْدِه تُو خُوب مُوشِه

و اُميد تُو از بِيْن نَمورِه.

^{۱۵} اِي اَدَمِ بَدكار، دَ كَيْتِه اَدَمِ صَادِقِ نَشِي

و خانِه اَزُو ره خراب نَكُو،

^{۱۶} چُون اَدَمِ صَادِقِ حَتِي اگِه هفت دَفْعِه بُفْتِه، باز ام بالِه مُوشِه،

مگم بَدكارا كِرْفَتارِ بَلَا شُدِه سِرِنگون مُوشِه.

^{۱۷} وختِيكِه دُشْمون تُو چِپِه مُوشِه خوشِي نَكُو

و غَيْبِيكِه اُو موفْتِه دَ دِل خُو خوشحال نَشُو،

^{۱۸} نَشْنِه كِه خُداوند اِي كار تُو ره بِنگرِه و دَ نَظَرِ شِي بَد بِيِيِه

و اُو قار خُو ره از بِلِه اَدَمِ بَدكار دُور كُنِه.

^{۱۹} از خاطرِ اَدَمِايِ شَرِيْرِ رَنجِ نَبَر

و قد بَدكارا بَخِيْلِي نَكُو،

٢٠ چراکه آدم بد آینده ندره

و چراغ آدمای بدکار گُل موشه.

٢١ باچه مه، از خداوند و پادشاه بترس

و قد آدمای سرکش هم دست نشو،

٢٢ چون اولغمتله تباهی د سر ازوا مییه

و کس نمیدنه که خداوند یا پادشاه چی بلا ره د سر ازوا میره.

٢٣ اینیا ام توره های آدمای حکیم و دانا آسته:

د قضاوت طرفداری کدو کار خوب نییه.

٢٤ کسی که د آدم بدکار بگه: "تو بے گناه آستی."

از او کس ملت ها بد موبره و قوما او ره نالت مونه.

٢٥ مگم او کسای که بدکارا ره محکوم مونه، خوش بختی نصیب شی موشه

و ام برکت پیریمو دزوا دده موشه.

٢٦ جواب صادقانه

رقم ماخ کدون دوست صمیمی آلی آسته.

٢٧ اول فکر خو ره د بله زمینا و کشت-و-کار خو بگیر

و بعد ازو د فکر خانه آباد کدون خو شو.

۲۸ دَ ضِدِّ هَمْسَايِه خُو شَاهِدِي دَرُوغِ نَدِي

و قد تورای خُو او ره بازی نَدِي.

۲۹ اِيْطُورِ نَگُوي "اُمُو رَقْمِ كِه اُو دَ ضِدِّ اَزْمِه كَدِه،

ما ام دَ ضِدِّ اَزُو اُمُو رَقْمِ مُونُم

و دَ مُطَابِقِ عَمَلِ شَيِ عَمَلِ مُونُم."

۳۰ ما از گوشه کشتِ آدمِ ثَمْبِلِ

و از پألوی باغِ انگُورِ آدمِ کمِ عقلِ تيرِ شُدُم

۳۱ و دِيْدُم كِه دَ تَمَامِ جَايِ شَيِ خَارِ سَوَزِ كَدِه

و علفای پُوجی زمی ره گِرِفْتِه

و دِيْوَالِ سَنَگِي شَيِ چِيَه شُدِه.

۳۲ پس ما تُوخ كَدِه فِكْرِ كُدُم

و چورت زده ای درس ره یاد گِرِفْتُم:

۳۳ اگِه دِسْتِ بَلِه دِسْتِ مِيْشِيْنِي،

گاهی دَ خاو موری، گاهی دَ اورگیله،

۳۴ اوخته غریبی مِثْلِ رَاهَزَنِ

و اِحْتِیاجِي رَقْمِ اَدَمِ مُسَلِّحِ دَ بَلِه تُو مِيْیِه.

۲۵ اینیا بخش دِیگه مثل های سلیمان پادشاه یه

که نفرای جزقیاه پادشاه یهودا اونا ره رُوی نویسی کده:

^۲ تاشه کدون بعضی راز ها یکی از عظمت-و-بزرگی خدا آسته،

مگم بزرگی پادشاه ها د پی بردون بعضی مسائل، معلومدار موشه.

^۳ امو رقم که دسترسی د بلندی آسمو و د غوچی زمی ناممکن آسته،

پی بردون دل پادشاه ها ام امکان ندره.

^۴ مواد ناپاک ره از نقره جدا کو

تا زرگر ازو یگ ظرف جور کنه.

^۵ آدم بدکار ره از پیش پادشاه دور کو

و تخت پادشاه د صداقت-و-راستی پایدار مومنه.

^۶ خود ره د حضور پادشاه پیش پیش نکو

و د جای مردم بزرگ ایسته نشو.

^۷ بهتر آسته که دز تو گفته شنه: "باله تر بیه"

نسبت دزی که تو ره از پیش شخص بزرگ

که چیمای تو او ره دیده، دور کنه.

^۸ دستی بلده دعوا کدو د محکمه نرو،

نَشْنَه كِه آخِرْكَارِ هَمْسَايَه تُو، تُو رِه شَرْمِنْدِه كُنِه.

پَس دَ اُو غَيْتِ تُو چِي جَوَابِ مِيْدِي؟

^۹ وختِيكِه قَدِ هَمْسَايَه خُو دَعْوَا مُونِي

رازِي رِه كِه دَ بَارِه هَمْسَايَه خُو از آدَمِ دِيگِه شِنِيْدِي، فَاشِ نَكُو،

^{۱۰} نَشْنَه كِه دِيگِه كَسِ بَشَنَوِه و تُو رِه مِلَامَتِ كُنِه

و بَدْنَامِي از بِلِه تُو دُورِ نَشْنَه.

^{۱۱} توره كِه دَ جَايِ شِي كُفْتِه شْنَه،

رَقْمِ تُوْتِه هَايِ طَلَّا وَرِي اَسْتِه كِه دَ بِلِه چِيْزِي نُقْرِيِي كَارِ شُدِه.

^{۱۲} نَصِيْحَتِ آدَمِ دَاْنَا بَلْدِه كَسِي كِه گُوشِ شِنُوا دَرِه

رَقْمِ خَلْقِه طَلَّا و جَوَاهِرَاتِ اَلِّي اَسْتِه.

^{۱۳} قَاْصِدِ صَادِقِ-و-وَفَاْدَارِ

مَثَلِ اُو يَخِ دَ كَرْمِي تَايَسْتُو

جَانِ اُو كَسَايِ رِه تَاْزِه مُونِه كِه اُو رِه رِيِي كَدِه.

^{۱۴} كَسِي كِه از سَخَاوَتْمَنْدِي خُو لَافِ مِيْزَنِه،

مِگَمِ دَ كَسِ چِيْزِ نَمِيْدِيِه

رَقْمِ بَادِ و اُوْرِ بِي بَارِشِ اَلِّي اَسْتِه.

۱۵ آدم با حوصله میتنه که حاکم ره قناعت بدیه

و زبون نرم میتنه حتی استغو ره میده کنه.

۱۶ اگه عسل پیدا کدی، د اندازه شی بخور،

چراکه ممکنه دل بد شده استفراق کنی.

۱۷ پای خو ره از رفتون کلو د خانه همسایه خو بگیر،

نشنه که او از تو بیزار شنه و بد شی بیه.

۱۸ کسی که د باره همسایه خو شاهدی دروغ بدیه،

مثل توری، شمشیر و تیر تیز وری آسته.

۱۹ اعتماد د آدم خاین د روز سختی

رقم دندون لق و پای لرزو آلی آسته.

۲۰ بیت خاندو د آدم غمگین

مثل ازی آسته که کالای یگ نفر ره د روز یخی از جان شی بر کنی

و ترشی ره د بله شوره خاک بندزی.

۲۱ اگه دشمنو تو گشنه یه، دزو نان بدی

و اگه تشنه یه، او.

۲۲ چون قد امزی کار قوغ های آتش ره د بله تولغه شی کوڈ مونی،

و خُداوند اَجْرِ امزی عمل تُو ره دَز تُو میدیه .

^{۲۳} اُمُو رقمیکه بادِ شمال مییه و بارش ره میره ،

اُمُو رقم زیونِ غَیبتِ گوی ام قار-و-خَشم ره د بار میره .

^{۲۴} زندگی کدو د یگ گوشه بام بهتر آسته

از زندگی کدو قد خاتونِ جنجالی د یگ خانه .

^{۲۵} خبرِ خوشی که از مُلکِ دُور مییه ،

مثل ازی آسته که او یخ د جانِ تَشنه لب میرسه .

^{۲۶} آدمِ صادق که خود ره د پیشِ آدمِ بدکار خَم مَوکنه

رقمِ خِذ کدونِ او چشمه و یا غَٹول کدونِ او چِشمه بُلُلاغ آسته .

^{۲۷} اُمُو رقمیکه خوردونِ عَسَلِ غَدَر شی خُوب نییه ،

از مردُمِ تَوَقَع کدونِ تعریف و تَوَصیف ام خُوب نییه .

^{۲۸} کسی که د سِرِ نَفَس خُو حاکم نییه ،

او رقمِ شارِ بے دیوال-و-بے دِفَاع وَری آسته .

^{۲۶} اُمُو رقمیکه بَرَف باریدو د تَایستو و بارش د فصلِ دَرُو خُوب نییه ،

پس اِحْتِرام کدو د آدمِ بے عقل ام سَم نَمییه .

^۲ اُمُو رقم که مُرَعک د وختِ پَرَواز کدو بالک میزنه

و عُجَى دَ وَخْتِ پَرِ زَدُو دَ جَاى نَمِيشِينَه،

اُمُو رَقْمِ نَالْتِ بَے دَلِيلِ اَمِ دَ سِرِ كَسِ نَمِيشِينَه وَ تَاثِيرِ نَدْرَه.

^۳ قَمَجَى بَلْدَه اَسَپ، نُخْتَه بَلْدَه خَر

وَ اَدَبِ چَوَبِ بَلْدَه پُشْتِ اَدْمَاى بَے عَقْلِ اَسْتَه.

^۴ دَ سَوَالِ اَدَمِ بَے عَقْلِ جَوَابِ بَے عَقْلَى نَدَى،

نَشْنَه كَه تُو اَمِ رَقْمِ اَزُو وَرَى شُنَى.

^۵ اَدَمِ بَے عَقْلِ رَه دَ مُطَابِقِ بَے عَقْلَى شَى جَوَابِ بَدَى،

تَاكَه اُو خُو دَ رَه دَا نَا حِسَابِ نَكُنَه.

^۶ كَسَى كَه پَيِغَامِ رَه دَ دِسْتِ اَدَمِ بَے عَقْلِ رِبَى مُونَه،

اُو رَقْمِ اَمْرُو كَسَى اَسْتَه كَه پَاى خُو رَه مُنْتَى كَدَه

يَا يِگِ پِيْلَه زَهْرِ رَه وُجَى كَدَه بَشَه.

^۷ مَثَلِ كَه اَز دَانِ اَدَمِ بَے عَقْلِ بَرِ مُوشَه،

رَقْمِ پَاى هَاى شَلِ وَرَى سُسْتِ-و-بَے حَرَكْتِ اَسْتَه.

^۸ اِحْتِرَامِ كَدُو دَ اَدَمِ بَے عَقْلِ،

مِثَلِ سَنَگِ ايشْتُو دَ پَلْخَمُو يَه.

^۹ مَثَلِ كَه اَز دَانِ اَدَمِ بَے عَقْلِ بَرِ مُوشَه

رقمِ خاری آسته که دِ دِسْتِ آدَمِ نِشِه گورِ مورِه،

یعنی بے تاثیر آسته.

^{۱۰} کسی که آدم بے عقل یا آدمِ راهِرو ره دِ وظیفه مقرر مونه

رقمِ میرگن بے تجربه وری آسته که تیر شی هر کس ره اوگار مونه.

^{۱۱} امو رقم که سگ دِ بله قی کدگی خو پس مییه،

آدم بے عقل ام بے عقلی خو ره تکرار مونه.

^{۱۲} امو آدم ره مینگری که دِ نظرِ خود خو دانا آسته؟

نسبت دِ امزو نفر بلده آدم بے عقل امید کلوتر آسته.

^{۱۳} آدمِ ثمبل موجه: ”دِ راه شیر آسته!

شیر دِ کوچه ها و بازار می گرده!“

^{۱۴} درگه دِ سرِ لَخک خو دورِ موخوره،

و ثمبل دِ بله جاگه خو.

^{۱۵} آدمِ ثمبل دستِ خو ره دِ کاسه دراز مونه؛

مگم از بس که کلو سسته، او ره پس دِ دان خو برده نمیتنه.

^{۱۶} آدمِ ثمبل دِ نظرِ خو هوشیارتر

از هفت نفر آسته که جوابِ عاقلانه میدیه.

۱۷ آدم که د یگو دعوا مُداخِله کُنه که مرَبوط د خود شی نَبشه،

رقم شخصی آسته که از گوشای کُنه گِرِفته کش مونه.

۱۸ آدم دیونه که تیرهای آتشی

و کُشتنی ره ایله مونه،

۱۹ مِثِل امزُو آدم آسته که همسایه خُو ره بازی مِیدیه

و بعد ازو مَوگه: "ما خُو شوخی کُدم!"

۲۰ از نَبودون خاشه آتش گُل موشه،

از نَبودون آدم بَدگوی جنجال خلاص موشه.

۲۱ رقمی که زُغال بلده قوغ و خاشه بلده آتش آسته،

امو رقم آدم فتنه گر بلده جنگ-و-جنجاله.

۲۲ توره های آدم شیطو رقم لُغمه های خوراکِ مزهدار آسته

که قُورت موشه و د وجودِ انسان مومنه.

۲۳ رقمی که طوس، رُوی دُرشتِ ظرفِ گلی ره لَخشم مونه،

امو رقم لبای لَخشم ام بدی های دل ره تاشه مونه.

۲۴ آدم بد، نَفرت-و-کینه خُو ره قد لبای خُو پوش مونه،

د حالیکه دل شی پُر از فریب-و-چال آسته.

۲۵ هر چند که تورِه ازو نرَم-و-چرب بشه، دزو باور نکو،

چراکه د دل شی هفت چیز نَفَرَت اَنگیز و جود دَره.

۲۶ هر قدر که نَفَرَت ازو قد جيله-و-نيرنگ تاشه شنه،

باز ام بدی شی د پيش مردم معلومدار موشه.

۲۷ کسی که د ديگا چاه بکنه، خود شی دمزو چاه موفته

و کسی که سون ديگه کس سنگ لول ميديه، امو سنگ پس دور خورده د خود شی موخوره.

۲۸ دروغ گفتو د حقيقت نَفَرَت کدو از مردم آسته

و نتيجه چاپلوسی خرابی آسته.

۲۷ د باره صباح خوپف-و-پتاق نکو،

چراکه نيميدنی صباح چی واقعه موشه.

۲ بيل که نفر ديگه از تو تعريف کنه، نه که دان خود تو،

و يگو شخص ديگه تو ره خوب بگه، نه که زبون خود تو.

۳ سنگ گرنگ آسته و ريگ و زندهار،

مگم تحمّل آدم جاهل که ديگرو ره تش موکنه از هر دو کده سخت تره.

۴ قار پر از ظلم آسته و غصب مثل سيل،

مگم کی ميتنه د برابر همچشمی ايسته شنه؟

سرزنشِ علنی^۵

از مُحَبَّتِ تاشْکي بهتر آسته.

زَخْمای که از طرفِ دوست دَ وجودِ مییه از وفاداری شی آسته،

مگم ماخ های کلونِ دُشمو، از دُشمنی شی.

کوره سیر حتی از عسل ام بد شی مییه،

مگم بلده آدم گُشنه هر چیزی تلخ ام شیرینه.

آدم که از خانه خُو دُور و سرگردو موشه،

رقمِ مرغاک آلی آسته که از وار خُو دُور شُده بَشه.

روغو و عَطَرِ دِل ره خوش مونه،

و مشوره که از تی دِلِ دوست بَشه، شیرینه.

دوستِ خود خُو ره و دوستِ آته خُو ره هیچ غیت ایله نگو،

و دَ وختِ مُصِیبتِ دَ خانه برارِ خُو نرو.

همسایه نزدیک از برارِ دُور کده بهتر آسته.

باچه مه، دانایی ره یادِ بَگیر و دِلِ مَره خوش گو،

تا کسای که میخایه مَره ملامتِ کُنه، جواب شی ره بدیم.

آدمِ هوشیار بلا ره مینگره و خود ره تاشه مونه،

مگم آدم نادو پیش موره و خود ره گرفتار مونه.

^{۱۳} کسی که ضامنِ شخصِ بیگنه شده، کالای شی ره گرو بگیر

و امو چیز شی ره مثل گرو نگاه کو، چراکه او ضامنِ خاتونِ بیگنه شده.

^{۱۴} کسی که صباح‌گاه باله شده د دوست خو د آواز بلند دعای خیر مونه،

دعای شی بلده خود شی نالت حساب موشه.

^{۱۵} خاتونِ جنجالی و چقکِ دوام دار د روز بارش،

هر دوی شی یگ رقم آسته.

^{۱۶} کسی که میخایه ازو جلوگیری کنه

رقم کسی آسته که میخایه دم باد ره بگیره،

یا ای که روغو ره قد چنگل دست خو بگیره.

^{۱۷} امو رقم که آیین، آیین ره تیز مونه،

یگ آدم ام میتنه عقل-وهوشِ دوست خو ره تیز کنه.

^{۱۸} کسی که درختِ انجیر ره پرورش مونه از میوه شی موخوره،

و کسی که آریاب خو ره خدمت مونه، او صاحبِ ابرو موشه.

^{۱۹} رقمی که آو روی انسان ره نشو میدیه،

امو رقم دلِ انسان ام اصلیت شی ره نشو میدیه.

۲۰ رَقْمِي كِه عَالَمِ مُرْدَا و دُوَزَخِ هِيچِ وختِ سِيرِ نَمُوشِه،

اُمُو رَقْمِ چِيمَايِ اِنْسَانِ اَمِ سِيرِ نَمُوشِه.

۲۱ جَامِ زَرَكْرِي بَلْدِه نَقْرَه اَو كَدُو و دُكُو بَلْدِه اَزْمَايشِ طِلَا يِه،

مَكْمِ اِنْسَانِ اَز دَانِ صِفَتِ كَر خُو شِنَخْتِه مُوشِه.

۲۲ اَدَمِ جَاهِلِ رِه حَتِي اَكِه قَدِ دَانِه بَابِ قَتِي

دَ مَنِه اَو غُورِ اَنْدَخْتِه قَدِ دِسْتِه شِي بُكُوي،

بَا ز اَمِ جِهَالْتِ شِي كَمِ نَمُوشِه.

۲۳ دَ حَالِ رَمِه خُو خُوبِ هُوشِ خُو رِه بَكِيرِ

و دَ بَلِه كَلِه خُو تَوَجِه كُو،

۲۴ چِرَاكِه مَالِ-و-دَوْلَتِ دُنْيَا دَايِمِي نَبِيه،

و تَاچِ-و-تَخْتِ يَكِ پَادِشَاهِ اَمِ تَا اَبَدِ بَلْدِه نَسْلِ شِي بَاقِي نَمُومَنِه.

۲۵ وَخْتِيكِه عِلْفِ تَا مُو شُد،

حَا صِلِ نُو سَوَزِ مُونِه و عِلْفِ كُوهِسْتُو دَرُو مُوشِه،

۲۶ اَو غَيْتِ كُو سِپِنْدُو بَلْدِه كَالَايِ تُو پَا شَمِ مِيدِيه،

و فَرُوشِ تَكِه هَا، قِيَمَتِ زَمِي خَرِيدُو رِه بَلْدِه تُو تِيَارِ مُونِه،

۲۷ و شِيرِ بُرَا بَلْدِه خُورَاكِ خُودِ تُو و خُورَاكِ خَا نَوَارِ تُو

و ام بلده پرورش کنیزای تو بس مونه.

۲۸ بدکارا دوتا مونه د حال که هیچ کس اونا ره دُمبال نَمونه،

مگم آدمای صادق رقم شیر آلی دلاور آسته.

۲ اگه یگ مُلک دُچار فساد شنه، حُکمرانای شی زیاد موشه؛

لیکن یگ رهبر هوشیار و دانا مَمَلکت ره اُستوار-و-آرام نگاه مونه.

۳ حاکم پست که د بله غریبا ظلم مونه

رقم بارش تیز وری آسته که حاصلات ره از بین موبره.

۴ کسای که شریعت ره ایله مونه، اونا بدکارا ره صفت مونه،

لیکن کسای که از شریعت اطاعت مونه، د خلاف بدکارا د حال مبارزه آسته.

۵ بدکارا ارزش عدالت ره نمیدنه،

مگم کسای که د جُستجوی خُداوند آسته تمام چیز ره موفامه.

۶ آدم غریب که دُرستکار بشه

از آدم پُولدار که بیراه بشه، بهتر آسته.

۷ کسی که از شریعت اطاعت مونه، باچه دانا یه،

مگم کسی که قد آدمای خراب اَندُیوال آسته، آته خُو ره رسوا مونه.

۸ کسی که مال-و-دولت خُو ره از راه سُودخوری-و-مَنفَعَت جویی د دست میره،

أَوْ رَهْ بَلَدِهِ كَسَى جَم مَوْكُنَه كَه أَوْ دَ غَرِيبَا رَحْمِ دَرَه.

^۹ آدمی که گوش خُو ره از شَنِیدونِ شریعتِ دَوْرِ مِیدیه،

خُداوند حتی از دُعایِ امزُو آدمِ بَدِ مَوْبِرَه.

^{۱۰} کسی که آدمِ دُرُستکارِ ره دَ رَاهِ بَدِ دَعْوَتِ مُونَه

خود شی دَ چاهِ موفته؛

مگم پاداش-و-میراثِ خُوبِ نَصِیبِ آدمایِ پاکِ موشه.

^{۱۱} آدمِ دَوْلَتَمندِ دَ نَظَرِ خودِ خُو هُوشیارِ آسته،

مگم شخصِ غَرِیبِ که دانا بَشَه، از حَقِیْقَتِ اَزُو خَبرِ دَرَه.

^{۱۲} وختیکه آدمایِ نیکِ کامیابِ موشه تمامِ کسا خوشی مُونَه،

مگم غَیْبَتیکه بَدِکارا دَ قُدْرَتِ مِیرَسَه مَرْدُمِ خودِ ره تاشه مُونَه.

^{۱۳} شخصی که خطایِ خُو ره بُپوشَنه، کامیابِ نَمُوشه،

مگم هر کسی که او ره اِقْرارِ کُنَه و اَزُو دِستِ بَکَشَه، رَحْمَتِ کَمایی مُونَه.

^{۱۴} نیکِ دَ بَختِ آدمِ که ترسِ خُداوندِ ره همیشه دَ دِلِ خُو دَرَه،

مگم کسی که سنگِ دِلِ آسته دَ بِلَاِ گِرِفتارِ موشه.

^{۱۵} آدمِ بَدِکارِ که دَ بِلَهِ مَرْدُمِ بیچاره حُکمرانی مُونَه،

مِثْلِ شِیرِ دَرِنده و خِرَسِ حَمَله_گَرِ آسته.

۱۶ حُكمرانِ کم‌عقل دَ سِرِ مَرْدُمِ خُو ظَلَمِ مُونِه،

مگم یگ پادشاه که از بے انصافی و رشوت خوری نَفَرَت دَشته بَشِه، حُکمرانی شی دَوام دار مُومَنه.

۱۷ یگ آدم که خُونِ کُدم کس دَ گردون شی بَشِه،

اُو تا دَمِ مَرگ فراری آستِه.

نَه ایل که کس اُو ره کومک کُنه.

۱۸ اُو کسی که دَ راهِ راست گام میله نِجات پَیدا مُونِه،

لیکن اُو کسی که دَ راهِ های کَجِ مورِه، یگ دَم چپِه مُوشِه.

۱۹ شخصی که دَ زمینِ خُو کِشت-و-کار مُونِه از نان سیر مُوشِه،

مگم کسی که از چیزای فَضُولِ پَیروِی مُونِه، سخت دُچارِ غَریبی مُوشِه.

۲۰ آدمِ نیک، خَیر-و-بَرَکت کَلو نصیبِ شی مُوشِه،

مگم کسی که میخایه دَ عَجَلِه دَوَلتَمَند شُنه، اُو بے جَزَا نَمُومَنه.

۲۱ طرفداری کدو کارِ خُوب نیبِه،

لیکن یگو کس آستِه که حتی بَلدِه یگ لُغمه نان ام، خود ره خطاکار مُونِه.

۲۲ آدمِ سُخِ سرگرمِ جَم کدوِنِ دارایی آستِه

و نَمُوفامِه که اِحتیاجی-و-تَنگدِستی دَ اِنتِظار شی آستِه.

۲۳ کسی که یگ آدم ره سرزنش مُونِه،

دَ آخِرِ خَيْرٍ - و- بَرَكَتٍ كَلُو مِينِغْرَه،

نَسَبَتِ دَزُو كَسِي كَه قَد زِيُون خُو چَاپْلُوسِي كَدَه.

^{۲۴} كَسِي كَه آتَه وَ آيَه خُو رَه چُور مُونَه وَ مُوگَه كَه "اِي كُناَه نِييَه،"

اُو آدَم رَفِيَقِي تَخْرِيْبِ كَارَا حِسَابِ مُوشَه.

^{۲۵} آدَم حَرِيصِ بَاعِثِ جَنَگِ - و- جَنَجَالِ آسْتَه،

مَگَم كَسِي كَه دَ خُداوند تَوَكَّل كُنَه، كَامِيَابِ مُوشَه.

^{۲۶} كَسِي كَه دَ خُود خُو تَكِيَه كُنَه بَ عَقْلِ آسْتَه،

لِيكِن كَسِي كَه دَ رَاهِ حِكْمَتِ گَامِ بِيَلَه، اُو دَ آمَن - و- سُكُونِ زَنَدَگِي مُونَه.

^{۲۷} شَخْصِي كَه دَ مَرْدَمِ غَرِيْبِ كُومَكِ كُنَه، دَ هِيچِ چِيْزِ مُحْتَاجِ نَمُوشَه،

مَگَم آدَمِي كَه چِيْمَايِ خُو رَه ازِوَا پُوْثِ كُنَه، نَالْتِ هَايِ كَلُو دَ بِلَه شِي مِييَه.

^{۲۸} وَخْتِيكَه آدَمَايِ بَدْكَارِ دَ قُدْرَتِ مِيْرَسَه، مَرْدَمِ خُودِ رَه ازِوَا پُوْثِ مُونَه،

مَگَم غَيْتِيكَه اُونَا تَبَاهِ مُوشَه، تَعْدَادِ آدَمَايِ نِيكِ بَسْمِ كَلُو مُوشَه.

^{۲۹} كَسِي كَه بَعْدِ ازِ سَرزَنَشِ زِيَادِ، بَسْمِ كَلَّه شَخِي كُنَه

اُولغَه تَلَه مِيْدَه مُوشَه وَ دِيگَه عِلَاجِ نَدْرَه.

^{۳۰} وَخْتِيكَه آدَمَايِ نِيكِ دَ اَكْثَرِيْتِ بَشَه مَرْدَمِ خُوشِ آسْتَه،

مَگَم آدَمِ بَدْكَارِ كَه حُكْمَرَانِي كُنَه، مَرْدَمِ نَالَه مُونَه.

آدمی که حکمت ره دوست دره آته خو ره خوشحال مونه،

لیکن کسی که قد خاتونوی بدکار دوستی کنه مال-و-دولت خو ره برباد میدیه.

پادشاه عادل مملکت خو ره محکم-و-قوی جور مونه،

مگم آدم رشوتخور ملک خو ره خراب مونه.

کسی که قد همسایه خو چاپلوسی مونه،

خلقه دام ره د پای شی میندزه.

آدم بد د دام گناه خو گرفتار موشه،

مگم آدم نیک سرود میخانه و خوشی مونه.

آدم نیک حق غریبا ره درک مونه،

لیکن آدم بدکار د فکر ازوا نییه.

آدمای لوده د شار شورش میندزه،

مگم آدمای دانا قار ره تا میشته.

اگه آدم دانا قد آدم جاهل دعوا دره،

آدم جاهل یا قار موشه و یا ریشخندی مونه، مگم آرام نموشه.

آدمای که تشنه خون آسته، د حقیقت از آدم بے گناه نفرت دره،

مگم آدمای راستکار سلامتی جان ازو ره میخایه.

۱۱ آدم بے عقل قار-و-خشم خُو ره یگرهیی از خُو بُر مونه،

مگم آدم دانا جَلو قار خُو ره میگیره.

۱۲ اگه حاکم دَ تورای دروغ کلو گوش بدیه،

تمام خادمای شی بدکار جور موشه.

۱۳ آدم غریب و آدم ظالم یگ رنگی شی دزی آسته

که خداوند چیمای هر دوی شی ره بینا کده.

۱۴ یگ پادشاه که غریبا ره دَ راستی قضاوت کُنه،

تخت پادشاهی شی تا ابد پایدار مومنه.

۱۵ چوب زدو و سرزنش، حکمت ره دَ بار میره،

مگم باچه بے جَلو آیه خُو ره شرمنده مونه.

۱۶ وختیکه تعدادِ آدمای بدکار کلو شنه گناه غدر موشه،

مگم آدمای نیک نابودی ازوا ره دَ چیم خُو مینگره.

۱۷ بچکیچای خُو ره تربیه-و-اصلاح کُو تاکه باعثِ آرامش تُو شنه

و دَ جان تُو خوشی-و-لذت بیره.

۱۸ دَ جایی که پیغامِ خدا نییه، مردم بے راه موشه،

مگم نیک دَ بخت کسی که احکامِ خدا ره پوره کُنه.

۱۹ خدمتگار تنها دَ نصِيحَتِ اِصْلَاحِ نُمُوشِه،

اگرچه تورای تُو ره مُوفامه، مگم از آید تُو نُمُوشه.

۲۰ اُمُو آدَمِ رِه مینگری که دَ عَجَلِه جَوَابِ مِیدیه؟

نَسَبَتِ دَ اَمْرُو آدَمِ بَلَدِه آدَمِ بے عَقْلِ اُمیدِ کَلوَتَرِ اَسْتِه.

۲۱ کسی که نوکر خُو ره از ریزگی دَ نازِ پَرورِشِ مُونِه،

اُو دَ آخِرِکارِ بَلَدِه بادارِ خُو کوئبو جورِ مُوشِه.

۲۲ آدَمِ بَدقارِ جَنجالِ پیدَا مُونِه

و آدَمِ تَنَدِ خُو یِ باعِثِ گُناهِ هایِ کَلوِ مُوشِه.

۲۳ کِبر-و-غُرُورِ اِنسانِ اُو رِه دَ زَمیِ مِیَزَنِه،

لیکِن فروتنیِ اِنسانِ باعِثِ سربلندیِ شیِ مُوشِه.

۲۴ کسی که قَدِ دُزِ شَرِیگِ اَسْتِه، اُو دُشْمونِ جانِ خودِ خُو یِه،

چراکه اُو دَ محکمه قَسَمِ دَدِه مُوشِه، مگم راستی رِه اِقرارِ نُمُوکنِه.

۲۵ کسی که از اِنسانِ ترسِ مُوخوره، دَ دامِ گِرِفْتارِ مُوشِه،

لیکِن آدمیِ که دَ خُداوندِ تَوَكُّلِ کُنِه مَحْفُوظِ مُمَونِه.

۲۶ عَدْرِ مَرْدُمِ از حاکِمِ اِنْتِظارِ لُطْفِ-و-مِهرِبانیِ رِه دَرِه،

لیکِن قضاوتِ-و-اِنصافِ دَ سِرِ اِنسانِ فقط از طرفِ خُداوندِ اَسْتِه.

۲۷ آدم نیک از بدکارا نَفَرَت دَره،

و بدکارا از آدم نیک.

۳۰ اینیا تورای آگور باچه یاقه آسته

که بلده ازو وحی اَمُد،

و او امی ره د ایتیییل و اوکال نقل کد:

۲ راستی که ما از پگِ آدما کده کلو بے عقل اَسْتُم

و دانایی انسان ره نَدْرُم.

۳ ما حکمت ره یاد نگرِفتیم

و هیچ معلومات د باره خُدا نَدْرُم.

۴ او کی آسته که د آسمو باله رفت و ازونجی تا اَمَد؟

او کی آسته که باد ره د مُشت خُو جَم کد؟

او کی آسته که آو ها ره د چپن خُو بند کد؟

او کی آسته که حدود زمی ره تعیین کد؟

نام ازو چی آسته و باچه شی چی نام دَره؟

بُگی اگه مِبِدنی!

۵ تمام تورای خُدا پاک-و-خالص آسته،

أَوْ رَقْمٍ سِپَرٍ اَز تَمَامِ كَسَايِ كِه دَزُو پِنَاهِ مُوْبَرَه، حِفَاظَتِ مُونِه.

دَ تَوْرَايِ اَزُو هِيچِ چِيْزِ اِضَاْفَه نَكُو،

نَشْنَه كِه تُو رِه سِرْزَنِيْشِ كُنَه وَ تُو دِرُوغْگُوِيْ حِسَابِ شُنِيْ.

أَيِ خُدَا، پِيْشِ اَزِي كِه بُمُرْمُ اَز تُو دُو چِيْزِ طَلْبِ دَرْمُ

كِه اَز مِه دَرِيغِ نَكْنِيْ:

مَرَه اَز غَلَطِيْ وَ دِرُوغِ كُفْتُو دُوْر نِيْگَاهِ كُو؛

وَ مَرَه نَه غَرِيْبِ جُوْر كُو وَ نَه دَوْلْتَمَنْدِ،

بَلِكِه اَمُوْقَسِ رُوْزِيْ بَدِي كِه ضَرْوَرَتِ دَرْمُ.

چُوْنِ اَكِه دَوْلْتَمَنْدِ شُنْمُ اِمَكَانِ دَرَه تُو رِه اِنكَارِ كُنْمُ

وَ بُكْمُ: "خُدَاوَنْدِ كِيْ اَسْتَه؟"

اَكِه غَرِيْبِ شُنْمُ اِمَكَانِ دَرَه، دُزِيْ كُنْمُ،

وَ نَامِ خُدَايِ خُو رِه بِيْ حُرْمَتِ كُنْمُ.

نُوَكْرِ رِه پِيْشِ صَاْحِبِ شِيْ بَدِ نَكُوِيْ؛

نَشْنَه تُو رِه نَالْتِ كُنَه وَ تُو مُجْرِمِ حِسَابِ شُنِيْ.

أُوْطُوْرِ يِگِ نَسْلِيْ اَمِ وَجُوْدِ دَرَه كِه اُوْنَا اَتَهْگُوْنِ خُو رِه نَالْتِ مُونِه

وَ اَبَهْگُوْنِ شِيْ اَزُوَا خَيْرِ نَمِيْنِگْرَه.

۱۲ و اُوَطُورِ يِگ نَسَلِي ام وُجُود دَرِه كِه اُونَا دَ نَظَرِ خُود خُو پَاك اَسْتِه،

مِگَم از نِجَاسَتِ خُو پَاك نَشُدِه.

۱۳ باز ام يِگ نَسَلِ دِيگِه وُجُود دَرِه كِه چِيْمَاي شِي پُر غُرُور اَسْتِه

و كِرِيكَاي شِي پُر كِبَر.

۱۴ كِرُورِه دِيگِه اَسْتِه كِه دَنَدُونَاي شِي رَقَمِ شَمَشِير

و اَلَاشِه هَاي شِي رَقَمِ چَاقُو هَا اَسْتِه،

تَاكِه غَرِيبَا رِه از رُوي زَمِي،

و مُسَكِينَا رِه از بِيِنِ مَرُدَم قُورَت كُنِه.

۱۵ زَالُو دُو دُخْتَرِ دَرِه

كِه اُونَا مُوگِه ”بَدِي، بَدِي.“

سِه چِيَزِ اَسْتِه كِه سِيرِ نَمُوشِه،

بَلَكِه چَارِ چِيَزِ اَسْتِه كِه هَرَكِزِ نَمُوگِه ”بَسِ اَسْتِه:“

۱۶ عَالَمِ مُرْدِه هَا،

رَحَمِ نَازَاي،

زَمِيِنِي كِه از آو سِيرِ نَمُوشِه

و اَتِشِي كِه هَرَكِزِ نَمُوگِه ”بَسِ اَسْتِه!“

۱۷ چیمی که آته خُو ره ریشخند مونه

و از آید آبه خُو نَمُوشه،

زاغ های دَره امو چیم ره از کاسیه سر بُر مونه

و چوچه های بُرگج او ره مُخوره.

۱۸ سه چیز بلده مه کلو عجیب آسته،

بلکه چار چیز آسته که ما اونا ره نَمُوفام:

۱۹ پرواز کدون بُرگج د آسمو،

راه رفتون مار د رُوی تخته سنگ،

تیر شدون کشتی از بحر

و پیدا شدون عشق بین دختر و باچه.

۲۰ رَوْش خاتون بدکار اینی رقم آسته:

او یگو چیز ره مُخوره و دان خُو ره پاک کده مُوگه که

”ما هیچ گناه نکدیم.“

۲۱ د سَبَب سه چیز زمی لرزه مونه،

بلکه چار چیز ره زمی برداشت کده نَمیتنه:

۲۲ غلامی که حکمرانی کُنه،

آدمِ اَحْمَقْ كه از نان سِير شُدِه بَشِه،

۲۳ خاتُونِ نَفْرِينِ شُدِه كه شُوي كده بَشِه

و كِنِيْزِي كه جاي خاتُونِ اَرِيابِ خُو ره گِرِفْتِه بَشِه.

۲۴ چار چِيْزِ اَسْتِه كه دَ زَمِي كَلو رِيْزِه يِه،

مگم غَدْر دانا:

۲۵ مُورچِه ها كه يگِ مَخْلُوقِ ضَعِيْفِ اَسْتِه،

ليكن خوراكِ خُو ره دَ تايستو ذَخِيْرِه مُونِه؛

۲۶ خرگوشِ كوهي كه يگِ قَوْمِ ناتو اَسْتِه،

مگم وُرْ خُو ره دَ مَنِه سِنْگايِ قاده جور مُونِه؛

۲۷ مَلَخِ ها كه پادشاهِ نَدْرِه،

ليكن يگِ ازوا دِسْتِه دِسْتِه حَرَكْتِ مُونِه؛

۲۸ و چَلْپاسِه كه مِيْتِنِي او ره دَ دِسْتِ خُو بِيْگِيْرِي،

مگم او دَ قَصْرِ هايِ پادشاهِ ها امِ زَنْدِگِيِ مُوَكْنِه.

۲۹ سِه چِيْزِ وُجُودِ دَرِه كه دَ هَوايِ بِلَنْدِ قَدَمِ مِيْزَنْه،

بَلَكِه چار چِيْزِ اَسْتِه كه راهِ رِفْتُونِ شِي با عِزْتِ اَسْتِه:

۳۰ شِيْر كه پادشاهِ حَيوانا اَسْتِه

و از هیچ چیز پَسَكده نَمونه،

^{۳۱} خُرُوسِ نَوَبَنگِی که کونَتی کونَتی راه میگردده،

یگ تَکه،

و یگ پادشاه که قد لشکر خُو بَشه.

^{۳۲} اگه از رُوی حَمَاقَت خُو مغرُور شُدی

یا اگه نَقشه شَیطانی دَ دل خُو کشیدی،

پس دِست خُو ره بِلِه دان خُو بیل.

^{۳۳} چُون از خِشپه کدُون شِیر پَییر جور مُوشه

و از خِشپه کدُون بَینی خُون جاری مُوشه

و از پَیدا شُدون قار، جنگ-و-جنگال دَر میگیره.

^{۳۱} اینیا تورای لیموئیل پادشاه مَسه آسته

که آبه شی دَرُو پَند دد:

^۲ چی بُوگم آی باچه مه؟

چی توره بُوگم آی باچه کوره مه؟

یا چی گب بَزَنم آی باچه نذر-و-نیاز مه؟

^۳ قُوتِ جوانی خُو ره دَ خاتُونو خَرچ نَکو

و راه-و-رَوش خُو ره دَ اُو کسای که پادشاه ها ره تباه مونه، اِفشا نَکو.

^۴ اَی لیموئیل، بلده پادشایو دُرست نییه که اونا شراب بُخوره

و بلده حُکمرانا خُوب نییه که شراب قوی وُچی کُنه.

^۵ نَشنه که اونا ازی چیزا وُچی کده قانون ره پُرمُشت کُنه

و حقِ مظلُوما ره پایمال کُنه.

^۶ شراب قوی ره دَ کسای بدی که دَ انتظارِ نابودی خُو به

و شراب ره دَ آدمای بدی که تلخ کام-و-دلتنگ آسته

^۷ تاکه وُچی کده فقر-و-بدبختی خُو ره پُرمُشت کُنه

و سختی های خُو ره دیگه دَ یاد خُو نیره.

^۸ دان خُو ره بلده کومکِ گنگه ها و به زیونا واز کُو

و از حقِ به چاره گو دفاع کُو.

^۹ زیون تُو بند نَمنه و دَ انصافِ قضاوتِ بُو

و از حقِ غریبا و مُحْتَاجا دفاع کُو.

^{۱۰} یگِ خاتونِ خُوب ره کی میتنه پیدا کُنه؟

اَرزِشِ اَزُو از جواهرات کده ام کلوتر آسته.

^{۱۱} دِل شُوی شی دَ سرِ اَزُو اِعْتِمادِ دَره

و شوی شی د هیچ چیز مُحتاج نییه.

^{۱۲} او د تمام روزای زندگی خو

قد شوی خو خوبی مونه، نه بدی.

^{۱۳} او پاشم و کتان بلده خو پیدا مونه

و اونا ره د خوشی قد دستای خو می ریشه.

^{۱۴} مثل کشتی های تجارتي آلی که سامان از جای های دور میره،

او ام خوراک خو ره از دور میره.

^{۱۵} صباح گاه که هنوز تریک آسته، او باله موشه

و بلده خانوار خو خوراک تهیه موكنه

و د کنیزای خو ام حق نان شی ره میدیه.

^{۱۶} یگ پتی زمی ره د نظر گرفته او ره میخره

و قد کمال دستای خو یگ باغ انگور جور مونه.

^{۱۷} کمر خو ره محکم بسته مونه

و بازو های خو ره بلده کار کدو قوی مونه.

^{۱۸} او مینگره که تجارت شی یگ نتیجه خوب دره.

چراغ شی تمام شاو از خاطر شاوکاری شی گل نموشه،

۱۹ اُو تار ره دَ نیفه چپو بند کده

سنگ ره قد دِست خُو تاو میدیه.

۲۰ اُو دِست خَیر خُو ره دَ غریبا واز مونه

و دِستای خُو ره سُون مردُم مُحْتَاج ایله کده خَیرات میدیه.

۲۱ اُو از یخی و بَرَفِ زِمِستو ترس نَمُوخوره،

چراکه بَلدِه تمام خانوادِه خُو کالای گرم تهیه کده.

۲۲ اُو بَلدِه خود خُو پوشاک جور مونه

و کالای کتان نَرم و آرغوانی دَ جان خُو مونه.

۲۳ شُوی شی دَ مَنِه شار-و-دَربار نامتو یه

و قد بُّرگا-و-کلانای منطقه میشینه.

۲۴ اُو کالا های کتانی جور کده اونا ره سودا مونه

و کَمَر بندا ره بَلدِه تُجارا تیار مونه.

۲۵ قَوَت و عَزَت، کالای ازو آسته

و اُو روزای آیندِه خُو ره خوشحال مینگره.

۲۶ اُو دان خُو ره دَ حِکمت واز مونه

و تعلیم پُر مُحَبَّت دَ سِرِ زِبُون شی آسته.

٢٧ او د راه-و-روښ خانواده خو خوب توجه مونه

و نان تمبلی ره نموخوره.

٢٨ اولادای شی باله شده او ره تعریف مونه

و شوی شی ام صفت ازو ره کده موگه:

٢٩ ”غدر خاتونو کارای نیک-و-خوب کده،

مگم تو از پگ ازوا کده به مثال آستی.“

٣٠ مقبولی و نوربندی، فریبنده و ناپایدار آسته،

مگم خاتونی که از خداوند ترس موخوره، قابل تعریفه.

٣١ اجر کارای شی ره دزو بدید

و بیلید که عمال شی د درگه شار و مجلس کلانا باعث تعریف-و-توصیف شی شنه.